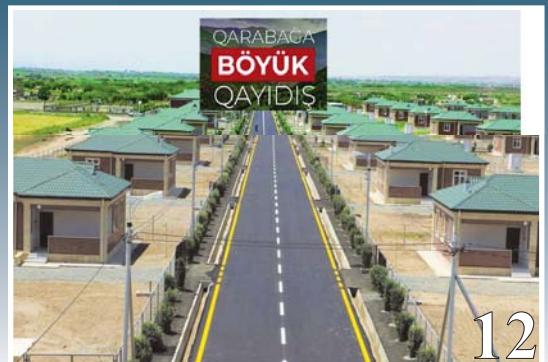

Böyük Qayıdış: ƏZƏLİ TORPAQLARA
YOL ALAN KARVANLAR

"SƏS" qəzeti mənim
üçün ən əziz qəzətdir

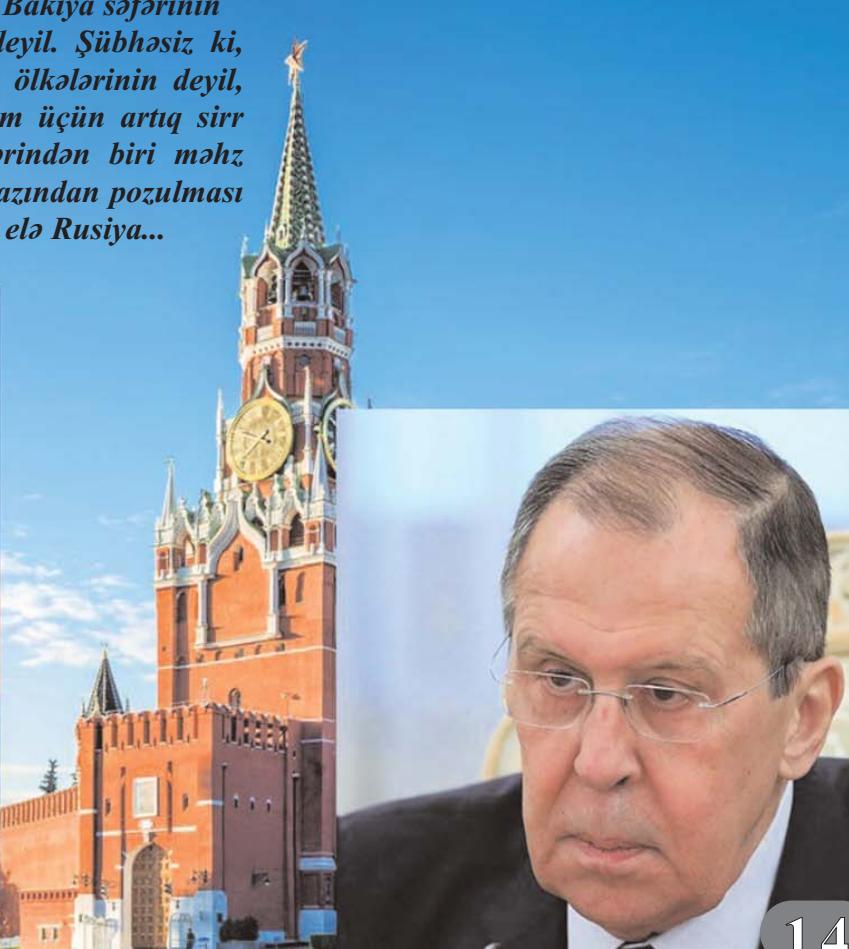

Nº 039 (6722)

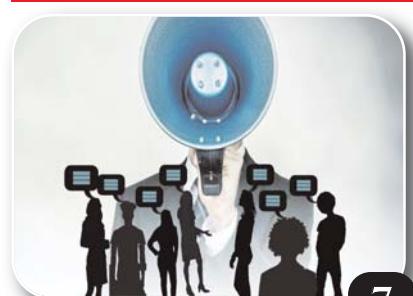
2 mart 2023-cü il.
Qiyməti 60 qəpik

İrəvanın mövqeyinə görə Moskvada yaranan QICIQ

Rusyanın xarici işlər naziri Sergey Lavrovun Bakıya səfərinin
əlbəttə ki, səbəbləri var və heç də təsadüfi deyil. Şübhəsiz ki,
Rusyanın XİN rəhbərinin səfəri təkcə region ölkələrinin deyil,
bütün dünyanın diqqət mərkəzindədir. Heç kim üçün artıq sərr
deyil ki, Lavrovun bu səfərinin əsas səbəblərindən biri məhz
Moskva ilə İrəvan arasında münasibətlərin ən azından pozulması
və gərginliyin get-gedə artmasıdır, hansı ki, bu, elə Rusiya...

Düşünmək azaddır,
bəs demək?

**"Ekoaksiya 80 gün
ərzində ciddi siyasi
nəticələr əldə edib"**

**"Zərurət yaranarsa,
prokurorluq və DTX əməkdaşları
İranə ezam olunacaq"**

14

Ailədə saygı
hüququ
üstələyərsə...

13

**"Medianın formalaşması və
inkışafı Ulu Öndərin adı ilə bağlıdır"**

"Ulu Öndər Heydər Əliyevin
müstəqil dövlətçilik tariximizdə
rolunun böyük olduğu şübhəsizdir. Ümummilli Lider
Heydər Əliyevin hakimiyyətə
gəlmişdən sonra müstəqil dövlətçilik
fürsətini lazımlı və əhəmiyyətli olan bütün institutların
formalaşdırılması, möhkəmləndirilməsi yönündə
sistemi addımlar atıldı."

10

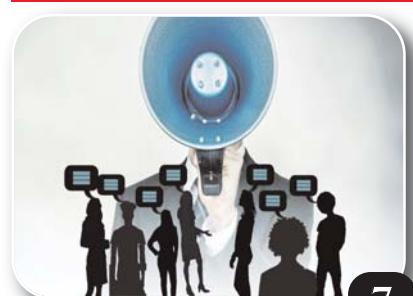
Azərbaycan - etibarlı tərəfdaş, lider ölkə!

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Bakıda
səfərdə olan bir sıra dövlət başçıları və
beynəlxalq təşkilatların rəhbərləri ilə görüşüb

2

Düşünmək azaddır,
bəs demək?

**"Ekoaksiya 80 gün
ərzində ciddi siyasi
nəticələr əldə edib"**

**"Zərurət yaranarsa,
prokurorluq və DTX əməkdaşları
İranə ezam olunacaq"**

14

Azərbaycan- etibarlı tərəfdaş, lider ölkə!

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Bakıda səfərdə olan bir sıra dövlət başçıları və beynəlxalq təşkilatların rəhbərləri ilə görüşüb

“Pandemiya dövründə Azərbaycan Qoşulmama Hərəkatına üzv dövlətlərə humanitar dəstək göstərib”

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev martın 1-də Bosniya və Herseqovinanın Rəyasət Heyətinin Sədri xanım Jelka Tsviyanova ilə görüşüb. Dövlətimizin başçısı Qoşulmama Hərəkatının COVID-19-a qarşı mübarizə üzrə Təmas Qrupunun Zirvə görüşündə iştirak etmək üçün ölkəmizə səfər etdiyinə görə Bosniya və Herseqovinanın Rəyasət Heyətinin Sədrinə minnətdarlığı bildirdi, səfər zamanı ikitərəfli əlaqələrimizlə bağlı müzakirələr aparmaq üçün imkanlarını da yaradığını deyib.

qeyd edib. Görüşdə Azərbaycan ilə Bosniya və Herseqovina arasında siyasi münasibətlərin çox yaxşı səviyyədə olduğu qeyd edilib. Ancaq iqtisadi-ticari əlaqələrin daha da gücləndirilməsinin, həmcinin biznes dairələri arasında birbaşa temasların təşviqinin vacibliyi de diqqətə çatdırılıb.

Söhbət zamanı Bakı və Sarayevə şəhərlərinin hələ ötən əsrin 70-ci illərindən qardaşlaşmış şəhərlər olduğu xatırlanaraq, şəhərlərarası əlaqələrin inkişafının da önəmi vurğulanıb. Bosniya və Herseqovinanın Rəyasət Heyətinin Sədri dövlətimizin başçısını ölkəsinə rəsmi səfərə dəvət edib. Azərbaycan

Bosniya və Herseqovinanın Rəyasət Heyətinin Sədri ölkəmizdə olmasından məmənluğunu bildirib, Bakının gözəlliyinin onu heyran etdiyini dedi. Qonaq münasibətlərimizin yüksək səviyyədə olduğunu qeyd edib, COVID-19 dövründə və Bosniya və Herseqovinada baş vermiş daşqınlar zamanı Azərbaycanın onun ölkəsinə göstərdiyi dəstəyin yüksək qiymətləndirildiyini vurğulayıb.

Jelka Tsviyanova iqtisadiyyat, ticaret, investisiya, enerji və digər sahələrdə əməkdaşlıq üçün böyük imkanların olduğunu

Prezidenti dəvəti məmənliyətlə qəbul edib. Dünən həmcinin Prezident İlham Əliyev Beynəlxalq Migrasiya Təşkilatının Baş direktoru Antonio Vitorinonu da qəbul edib. Antonio Vitorino Qoşulmama Hərəkatının COVID-19-a qarşı mübarizə üzrə Təmas Qrupunun Zirvə görüşüne dəvət edildiyinə görə təşəkkürünü bildirib, bu sammitin hazırda beynəlxalq gündəlikdə duran məsələlərin müzakirəsi baxımdan çox yaxşı fürsət yaratdığını deyib.

Azərbaycan ilə Beynəlxalq Migrasiya Təşkilatı arasında çox sıx əlaqələrin olduğunu

vurğulayan dövlətimizin başçısı Qoşulmama Hərəkatının Bakıda keçiriləcək sammitində iştirak etdiyinə görə Antonio Vitorinoya minnətdarlığını ifadə edib. Prezident İlham Əliyev Qoşulmama Hərəkatına sədrlik dövründə ölkəmizin bu Hərəkatın daha da təsisatlanması istiqamətində bir sıra təşəbbüs'lərlə çıxış etdiyini bildirib.

Ölkəmizlə rehbərlik etdiyi təşkilatın səmərəli əməkdaşlığına görə təşəkkürünü ifadə edən Antonio Vitorino Azərbaycan Respublikasının işgaldən azad edilmiş ərazi-

lərinə Böyük Qayıda dair Birinci Dövlət Proqramının əhəmiyyətini vurğulayıb. Qonaq qeyd edib ki, Beynəlxalq Migrasiya Təşkilatı öz təcrübəsindən çıxış edərək bu prosesə dəstək verə bilər. Antonio Vitorino ölkəmizdə Beynəlxalq Migrasiya Təşkilatının regional təlim mərkəzinin yaradılmasının vacibliyini qeyd edib, bu mərkəzin həm Azərbaycanda, həm də region ölkələrində imkanların artırılmasına və peşəkar kadrların hazırlanmasına töhfə verəcəyini deyib.

Qətiyyatlı mövqe!

PREZİDENT İLHAM ƏLİYEV: "Qarabağ Azərbaycandır! Bunu mən müharibədən əvvəl demişəm. Bu gün bunu təkcə mən yox, bütün dünya nəinki deyir və görür"

Prezident İlham Əliyevin qlobal və regional məsələlərlə bağlı mövqeyi, baxışları nüfuzlu beynəlxalq tədbirlərdə daim diqqət çəkir. Elə bu günlərdə keçirilən 59-cu Münxen Təhlükəsizlik Konfransı bunu növbəti dəfə nümayiş etdirdi. Beli, bəziləri bölgəmizdə yaranmış yeni reallıqlarla barışmaq istəmir, amma məcbur olub barışacaqlar. Çünkü Azərbaycan bölgədə sülh və sabitliyin təminatçısıdır. Belə ki, 2020-ci il 10 noyabr üçtərəfli bəyanatla Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev yenə də diktə edən tərəfdir. Azərbaycan Prezidenti haqlı olaraq dəfələrlə bəyan edir ki, mövcud durumda situasiyanı Azərbaycan müəyyənləşdirir.

DEMIŞƏM. BU GÜN BUNU TƏKCƏ MƏN YOX, BÜTÜN DÜNYA NƏINKİ DEYİR VƏ GÖRÜR

Münxende Prezident İlham Əliyev müsahibəsində Azərbaycanın mövqeyini qapalı görüşlərdə də, rəsmi açıqlamalarda da ifadə etdiyini vurgulayıb: "Azərbaycanın mövqeyinə gəldikdə, bizim mövqeyimiz birmənalı və açıqdır və bu gün Dövlət katibi Blinkenin təşbbüsü ilə keçirilmiş tədbirdə de ifadə etmişəm, biz haqqın, ədalətin tərəfdarıyız. Daxili işlərimizə konar qüvvələrin qarışmasına heç vaxt imkan verməmişik və imkan verməyəcəyik. Qarabağ Azərbaycandır! Bunu mən müharibədən əvvəl demişəm. Bu gün bunu təkcə mən yox, bütün dünya nəinki deyir və görür", - deyən Prezident İlham Əliyev Azərbaycan-Ermənistən münasibətlərinin hazırlı və gələcək vəziyyətinə də aydınlaşdırıb. Ermənistən-Azərbaycan münasibətlərinin normallaşmasında mövqeyimizin tamamile məntiqli olduğunu diqqətə çatdırıb: "Biz istəyirik ki, bu normallaşma tezliklə baş versin, o ədəvet dövrü arxada qalsın. Əger Ermənistən tərəfi özündə iradə və güc taparsa, əminəm ki, yaxın zamanlarda buna nail olmaq mümkün olacaqdır".

Prezident İlham Əliyev Ermənistənən baş naziri tərəfindən yene qeyri-objektiv fikirlər səsləndirildiyini və onun yene də öz ampluarlarında qaldığını deyərək bildirib ki, Azərbaycanın mövqeyi birmənalıdır: "Biz nəyi deyirikse, birincisi, həqiqətə əsaslanırıq. İkinci, mövqeyimizi açıq bildiririk. Beynəlxalq tərəfdəşər da bilir ki, biz nə istəyirik", deyən dövlətimizin başçısı onu da bildirib ki, biz imkan verə bilmərik ki, Qarabağ məsəlesi hər hansı bir formada Azərbaycanla Ermənistən arasında imzalanacaq sazişə daxil edilsin: «Bunu mən bu gün cənab Blinkenin iştirakı ilə keçirilmiş görüşdə də bildirmişəm. Biz istəyirik ki, səhədlərimiz tarixi xəritələr əsasında delimitasiya olunsun. Burun da tarixi məntiqi var. Biz istəyirik ki, Ermənistən bize qarşı ərazi iddialarından əl çəksin, və normallaşma olsun. Ermənistən nə istəyir? Biz bunu başa düşə bilmirik. Gah deyirlər ki, onlar Laçın-Xankəndi yolunda baş verən hadisələrə ümumiyyətlə heç bir münasibət bildirməyəcəklər, bu, onlara aid məsələ deyil. Gah deyirlər ki, onlar dırnaqarası "Dağılıq Qarabağ problemi" ilə məşğul olmaq isteyirlər. Ona görə onlar özleri üçün bunu müəyyən etməlidirlər və düzgün tələffüz etməlidirlər, xərici tərəfdəşəllərə da öz mövqeyini, - eger o mövqe varsa, - çatdırımlıdırlar". Bir sözələ, bir daha Münxen Konfransı bir daha Prezident İlham Əliyevin simasında Azərbaycanın bölgədə sülh və əməkdaşlıq təminatçısı olduğuna əmin oldu.

Cənubi Qafqazda təhlükəsizliklə bağlı səhiyələrə cavablandırıb dövlətimizin başçısı deyib: "Bugünkü panel müzakirəsi bir daha onu göstərdi ki, bəziləri bu reallıqlarla barışmaq istəmir, amma məcbur olub barışacaqlar. Çünkü biz real dünyada yaşayırıq və bölgəmizdə gedən proseslər əlbəttə ki, yeni yanaşmaları tələb edir".

Göründüyü kimi, Azərbaycan hər zaman sülhün tərəfdarı olduğunu dünyaya bəyan edib. Ancaq 10 oktyabr 2020-ci ildən etibarən humanitar ateşkəsə riayet olunması razılığının elde olunmasına baxmayaraq, Ermənistən silahlı qüvvələri bu razılığı kobud şəkildə pozmaqla bir daha riyakarlığını nümayiş etdirdi, Azərbaycan dövləti de haqq yolunda, Vətən yolunda mübarizə apardığını, erməni hiyləsinin, riyakarlığını, normal dövlət ola bilməməsini bir daha dünyaya nümayiş etdirməkdədir.

**QARABAĞ AZƏRBAYCANDIR! BUNU
MƏN MÜHARIBƏDƏN ƏVVƏL**

BU GÜN DAĞLIQ QARABAĞ MÜNAQİŞƏSİ KEÇMİŞDƏ QALDI, AZƏRBAYCANDA ARTIQ «DAĞLIQ QARABAĞ» ADINDA İNZİBATİ ƏRAZİ VAHIDI YOXDUR

Prezident İlham Əliyev nəinki, 59-cu Münxen Konfrada, ümumiyyətlə yüksək beynəlxalq tədbirlərin tribunalarında dəfələrə vurğulayıb ki, 10 noyabr, 2020-cildə öir daha dünya gördü ki, «Qarabağ Azərbaycandır!», Ermənistən isə kapitulasiya oldu.

"Bu gün Dağılıq Qarabağ münaqışesi keçmişdə qaldı, Azərbaycanda artıq "Dağılıq Qarabağ" adında inzibati ərazi vahidi yoxdur", - deyən Prezident İlham Əliyev ona da

aydındıraq gətirərək bildirmişdir: "Prezidentin 2021-ci il 7 iyul tarixli Fərmanı ilə biz Qarabağ və Şərqi Zəngəzur iqtisadi zonalarını yaratmışıq. Fürsətdən istifadə edərək, mən BMT-yə üzv dövlətləri və BMT Katibliyini eraziyə istinad edərkən hüquqi cəhdən mövcud olmayan, siyasi baxımdan qərəzli və manipulyasiya xarakterli adaların istifadəsinə yol verməməyə çağırıram".

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Münxendə keçirilən "Dağları aşmaq? Cənubi Qafqazda təhlükəsizliyin qurulması" mövzusunda keçirilən plenar iclasda çıxışında bir daha bildirdi ki, artıq Dağılıq Qarapbağ ifadə etibarlı deyil: ""Diqqətinizə çatdırırm ki, "Dağılıq Qarabağ" ifadəsi daha etibarlı deyil. Ümumiyyətə, bu, rus sözləridir. "Naqorno" sözünün mənası dağlıq deməkdir".

Dövlətimizin başçısı, həmçinin Paşinyana mesajının da ünvanladı: "Mən de deyə bilərem ki, Ermənistən Azərbaycan eraziyin 20 faizini işğal edib, beynəlxalq hüququ pozub və 27 il ərzində BMT Təhlükəsizlik Şurasının qətnamələrini yerine yetirməyib. Onlara qarşı da heç bir sanksiyalar da tətbiq edilməyib". Dövlətimizin başçısı onu da bildirdi ki, biz döyüşməye məcbur olduk: "Biz - gözləyirdik ki, BMT Təhlükəsizlik Şurası öz qətnamələrinə hörmət edəcək. Lakin biz gördük ki, heç bir irəliləyiş yoxdur. Ümumi bir fikir yaranmışdı ki, bu münəaqiše dondurulub. Beləliklə, biz sübut etdi ki, münəaqiše döndürülməyib. Biz döyüşməye məcbur olduk. Leyagətimizi, ərazi bütövlüyümüzü, ədəleti bərpa etmək və BMT Təhlükəsizlik Şurasının qətnamələrini yerinə yetirmək üçün 3 min insanın həyatını qurban verməli, olduq".

"Bu gün 1 milyon azərbaycanlıı evsiz-əsiksiz qoyulması, 67 məsciddən 65-nin dağıdılması, yadplanətlilərin əməli deyil. Bunu bizim torpağı işğal edən qonşularımız tərədiblər, onlar bu torpağı murdarlayıblar. İndi bəz onları artı oradan qovandan sonra onlar ədalətli olmağa çağırırlar. Onlar, - bizim ərazilərimizi 30 il ərzində işğal edənlər, - bizi işğalılıqla təqsirləndirirler", - deyən dövlətimizin başçısı onu da eləvə edib ki, 2020-ci il noyabr tarixli üçtərəfli Bəyanatın faktiki olaraq Ermənistən kapitulyasiya aktı olmasına unutmaq lazımdır. Ən gülünc doğuran məqam isə, dövlət başçımız: "Ruben Vardanyan Qarabağı temsil etdiyi müddətə ermənilərlə danişq aparmayacağını", deyəndə Paşinyanın sağa-sola baxaraq bir söz deyə bilməməsi və Laçın dəhlizinin blokadasının olmamasını təkzib etmək üçün birə tutarlı argument getirə bilməməsi oldu.

BİZ AVRASIYADA SÜLHÜN BƏRQƏRAR OLMASINI İSTƏYİRİK

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev, Ermənistən Baş naziri Nikol Paşinyan və Gürcüstanın Baş naziri İraklı Qaribaşvili Almaniyada keçirilən 59-cu Münxen Təhlükəsizlik Konfransı çərçivəsində təşkil olunan paneldə dövlətimizin başçısı vurğula-

yib ki, biz Avrasiyada sülhün bərqərar olmasına istəyirik: «Hesab edirəm ki, Azərbaycan və Ermənistən uzun müddət çəkməş toqquşmadan uzaqlaşmanın nümayiş etdirməli, qarşılıqlı ədəvet və düşmənciliyə son qoymalıdır. Hazırda biz Ermənistən ilə Azərbaycan arasında sülh sazişi üzərində çalışırıq. Ümid edirik ki, biz bu işi gec yox, tezliklə tamamlayağıq. Düşünürəm ki, bu, ciddi tarixi ayrlılığına malik olan ölkələrin bir araya gəlməsi və düşməncilik səhifəsinin bağlanmasına yaxşı nümunə ola bilər».

Göründüyü kimi, bu görüş bir dəha tarixi əhəmiyyəti ilə seçildi. Çünkü ilk ədəidi ki, Münxen Təhlükəsizlik Konfransı vasitəsə Azərbaycan, Ermənistən və Gürcüstan rehbərləri bir platformda görüşdürlər. Bəzə analitiklər hesab edirdi ki, bu, Qafqazda yeni bir üçtərəfli platformasının yaranmasının başlanğıcı ola bilər. Çünkü Sovet İttifaqı dağıldıqdan sonra Cənubi Qafqazda yerləşən Azərbaycan, Gürcüstan və Ermənistən rehbərləri bir araya gəlməmişdi. Xərici işlər nazirləri səviyyəsində bele bir görüş baş tutsa da, rehbərlər səviyyəsində görüş olmayışdı. Eyni zamanda, Gürcüstanın siyasi rehbərliyi de Azərbaycan və Ermənistən rehbərləri arasında körpü rolunu və Tiflisdə üçtərəfli görüşün baş tuta biləcəyinin signallarını vermiş oldu. Və bu gün İrəvan göründüyü öhdəlikləri yerinə yetirə və Bakı ilə münasibətləri prosesi uzatmadan normallaşdırarsa, yaxın gelecekdə Azərbaycan, Gürcüstan və Ermənistən rehbərlərinin Tiflisdə görüşü də baş tuta bilər.

Bir sözə, Münxen Konfransında dünya birliyi bir dəha Prezident İlham Əliyevin simasında Azərbaycanın bölgədə sülh və əməkdaşlıq təminatçısı olduğuna əmin oldu. Belə ki, Ermənistən bütün danışqlardan yayınması və bölgədə gərginlik yaratmasına rəğmən Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Amerika Birleşmiş Ştatlarının Dövlət katibi Antoni Blinkenin teklifi ilə Ermənistən Respublikasının baş naziri Nikol Paşinyan ilə birge görüşü bir dəha ölkəmizin sülhəpərvər mövqeyini ortaya qoysdu. Azərbaycan mühəbədən qalib çıxan ölkə kimi sülhəpərvər mövqeyi ilə dünyaya öz prinsipini göstərmiş oldu. Və bu günə qədər danışqlardan qaçan Ermənistəni Azərbaycan lideri Münxende növbəti dəfə ifşa etdi. Göründüyü kimi, Qalib liderimiz, Prezident İlham Əliyev yenə də sözü və eməli ilə tarix yazdı. Onun cəsarətli çıxışı həm Paşinyana, həm erməni diasporuna, həm də onların havadarlarına olan xəbərdarlıq idi. Bu, dünya erməniliyinin əsrərdir dünyayı aldatmaq siyasetini ifşa edən addım olmaqla yanaşı, informasiya mühəbəsində Ermənistən mövqelərinə endirilmiş sarsıcı zərbe oldu. Və bütün bu nailiyyyətlər bir dəha Prezident İlham Əliyevin dünyada siyasetindəki yüksək nüfuzunu təsdiq etəkə, Münxen görüşləri yaxınlaşmağa və sülh sazişinin imzalanmasına öz töhfəsini verəcək.

RƏFİQƏ KAMALQIZI

Azərbaycan müstəqilliyini qazanıqdan sonra beynəlxalq təşkilatlarla üzv olmaq, onların işlərində iştirak etmək, səmərəli iş qurmaq, eləcə də ölkəmizin həqiqətlərinin dünyaya çatdırmaq üçün böyük əhəmiyyət kəsb edir. Odur ki, bu imkanlardan geniş istifadə edilməsi zəruridir. Bu əməkdaşlıq siyasi, iqtisadi, mədəni, humanitar, hərbi və s. sahələri əhatə edərək, çoxşaxəli xarakter daşıyır və Azərbaycanın maraqlarının daha dolğun ifadə olunmasına, beynəlxalq aləmdə aparıcı rol oynayan dövlətlər qarşılıqlı əlaqələrin möhkəmlənməsinə mühüm təsir göstərir. Azərbaycan bir çox beynəlxalq təşkilatlarla yanaşı, Birləşmiş Millətlər Təşkilatının da üzvüdür.

BMT Baş Məclisinin 1992-ci il martın 2-də keçirilmiş 46-ci sessiyasında Azərbaycanın bu təşkilata üzv olması ile bağlı qətnamə qəbul edilib. BMT-nin Nyu-

Azərbaycan - BMT münasibətləri

vaxtda beynəlxalq birliyin diqqətinin münaqişə bölgəsində baş verən hadisələrə cəlb edilmesi və dünya ictimaiyyətində obyektiv rəyin formalasdırılması istiqamətində vacib rol oynayıb. Azərbaycanın BMT-yə üzv olması yenice müstəqilliyini bərpa etmiş bir ölkə üçün dünya dövlətləri ilə qarşılıqlı əlaqələrin qurulmasında, xalqımızın haqq səsinin beynəlxalq ictimaiyyətə çatdırılmasında önemli rol oynayıb. Qarşılıqlı səfərlərin və görüşlərin keçirilməsi de Azərbaycanın BMT ilə münasibətlərinin inkişafına töhfəsini verib. Əməkdaşlığın dərinleşməsində BMT-nin Baş Katibi Butros Qalının 1994-cü ilin oktyabrında Bakıya səfəri mühüm rol oynayıb. Azərbaycanın ictimai-siyasi və iqtisadi heyati, Ermənistən təcavüzünün ağır nəticələri ilə yaxından tanış olan Butros

kılıta üzv seçmişdir. Prezident İlham Əliyev bu əlamətdar hadisə münasibətiə beyanında demişdir: "Bu qəlebə Azərbaycan xalqının qəlebəsidir. Bu qəlebə Azərbaycan dövlətinin qəlebəsidir, siyasetimizin təntənesidir".

Prezident İlham Əliyevin bəyan etdiyi kimi, ədalətin və beynəlxalq hüququn norma və prinsiplərinin qorunmasını BMT Təhlükəsizlik Şurasında özünün prioritet məqsədi kimi qarşıya qoyan ölkəmiz, iki il ərzində, qurumun qeyri-daimi üzvü kimi uğurlu fəaliyyətini davam etdirmiş, sədriyi dövründə beynəlxalq sülh və təhlükəsizliyin qorunmasına töhfələrini vermiş, Şuranın gündəliyində duran məsələlərin müzakirəsində fəal rol oynamış və daim öz qətiyyətli mövqeyini ortaya qoymuşdur. Azərbaycan müstəqillik tarixində ilk dəfə bu ali qurumun üzvü kimi beynəlxalq gündəlikdə duran en aktual məsələlər üzrə müxtəlif səviyyələrde müzakirələrin aparılmasının və qərarların qəbul edilməsinin, bilavasitə iştirakçıı olmuşdur.

2012-ci il mayın 4-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin Sədriyi və BMT-nin Baş Katibi Pan Gi Munun iştirakı ilə Təhlükəsizlik Şurasının "Terror aktlarının beynəlxalq sülh və təhlükəsizliyin törətdiyi təhdidlər: Terrorçuluqla mübarizə üzrə öhdəliklərin yerinə yetirilməsində beynəlxalq əməkdaşlığın gücləndirilməsi" mövzusunda yüksək səviyyəli iclas keçirilmişdir. Azərbaycan beynəlxalq sülhün və təhlükəsizliyin möhkəmləndirilmesi və qorunmasında, davamlı inkişaf və demokratikləşmə prosesində BMT-nin vacib rol oynadığını qəbul edir. BMT-nin fəaliyyəti 3 sütun üzərində qurulub: sülh və təhlükəsizlik, inkişaf və insan hüquqları. Azərbaycan beynəlxalq ictimaiyyətin fəal üzvü kimi BMT Nizamnaməsində eks olunmuş əsas məqsəd olan beynəlxalq sülh və təhlükəsizliyin bərqərar olunmasına davamlı olaraq töhfə verir. Azərbaycan bu məqsədə BMT orqanlarında sülh və təhlükəsizlik məsələlərinə dair siyasi müzakirələrdə iştirak edir və BMT-nin mandatı ilə həyata keçirilən praktiki fəaliyyətə töhfə verir.

Azərbaycan BMT-yə üzv olduğu tarixdən inkişaf məsələləri üzrə əhəmiyyətli əməkdaşlıq formalasdırılmışdır. Azərbaycanın bu istiqamətde BMT ilə əməkdaşlığı iqtisadi artım, yoxsulluğun aradan qaldırılması, ərzaq təminatı, təhsil, ətraf mühit, gender bərabərliyi və s. kimi mühüm inkişaf məsələlərini əhatə edir. 1 mart 2021-ci il tarixində BMT və Azərbaycan arasında 2021-2025-ci illər üçün Dayanıqlı İnkışafa dair

Yorkdakı iqamətgahı qarşısında təşkilatın 181-ci üzvünün - Azərbaycanın dövlət bayrağı qaldırılıb. 1992-ci il martın 6-da Azərbaycanın BMT yanında daimi nümayəndəliyinin fəaliyyətə başlaması ölkəmizin bu qurum ilə əməkdaşlığının qurulmasına əlverişli imkan yaradıb. Həmin ilin noyabrında isə, BMT-nin ölkəmizde daimi nümayəndəliyi açılıb. Azərbaycanın BMT yanında daimi nümayəndəliyi, qısa müddətə həm təşkilat, həm də onun ixtisaslaşdırılmış qurumları ilə siyasi, iqtisadi, elmi-texniki, mədəni və humanitar sahələrde əməkdaşlıq qurub. Sülh və təhlükəsizlik iştqaməti üzrə Azərbaycan-BMT əməkdaşlığında ən ümədə məsələ Azərbaycanın ərazi bütövlüyü və suverenliyinə qarşı Ermənistənin güc tətbiqinə son qoyulmasına və ölkənin ərazi bütövlüğünün təmin olmasına beynəlxalq dəstək əldə etmək olmuşdur. BMT beynəlxalq sülh və təhlükəsizliyin bərqərar edilməsi məqsədindən irəli gələrək, Ermənistən-Azərbaycan münaqişəsinə dair bir sira qətnamə və sənədlər qəbul etmişdir. BMT-yə üzv olduqdan sonra Azərbaycan dayanıqli inkişafə dair müstərek öhdəliyimizə öz töhfəsini verməkle bərabər, BMT Nizamnaməsində təsbit olunmuş princip və məqsədlərə uyğun olaraq hərəkətli və geniş əhatəli gündəlikdə fəal iştirakını davam etdirib. Bu səylər qlobal səviyyədə də tanınır və qəbul olunub.

Bildiyimiz kimi, Azərbaycanın BMT-yə üzv kimi qəbul olunması Ermənistən ölkəmizə qarşı təcavüzünün genişləndiyi bir

əməkdaşlıq üzrə Çərçivə Sənədi imzalanmışdır. 2021-ci ildə həmçinin 2021-2025-ci illər üçün BMT-nin inkişaf Programı, BMT-nin Əhali Fondu və BMT-nin Uşaq Fondu ilə əməkdaşlığı dair ayrıca program sənədləri qəbul edilmişdir. COVID-19 pandemiyasına qarşı mübarizədə həmreylik, çoxtərəflilik və beynəlxalq əməkdaşlığın gücləndirilməsinin vacibliyi nəzərə alınaraq, Qoşulmama Hərəkatının sədri qismində Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Cənab İlham Əliyevin teklifi əsasında Hərəkatın təşəbbüsü və BMT üzv dövlətlərinin mütləq əksəriyyətinin dəstəyi ilə 3-4 dekabr 2020-ci il tarixlərində BMT Baş Assambleyasının dövlət və hökumət başçıları səviyyəsində COVID-19-a qarşı mübarizə mövzusuna həsr olunan 31-ci xüsusi sessiyası çağırılmışdır. Sessiyanın yüksək səviyyəli seqmentində 70-dən çoxu dövlət və hökumət başçıları, 48-i isə nazirlər səviyyəsində olmaqla ümumilikdə 147 üzv dövlət çıxış etmişdir.

23 mart 2021-ci il tarixində BMT-nin İnsan Hüquqları Şurasının 46-ci sessiyası çərçivəsində Qoşulmama Hərəkatının sədri qismində Azərbaycanın təşəbbüsü ilə "COVID-19 əleyhinə peyvəndlərə bərabər, məqbul qiymətə, vaxtında və universal əlcətanlığın təmin edilməsi" adlı qətnamə qəbul edilmişdir. Qətnamə inkişaf etmiş və inkişaf etməkde olan dövlətlər arasında COVID-19 əleyhinə peyvəndlərin ədalətsiz və qeyri-bərabər bölüşdürülməsi məsələsinin insan hüquqlarından istifadəyə mənfi təsiri məsələsinə diqqəti çəkir və bunun pandemiyanın tamamilə aradan qaldırılmasında, eləcə də BMT-nin Dayanıqlı İnkışaf Gündəliyində nəzərdə tutulan məqsədlərə nail olunmasında başlıca əngellərdən biri olduğunu vurğulayır. Qətnaməyə ümumilikdə 137 dövlət həmmülliyyət etmişdir ki, bu da BMT-nin İnsan Hüquqları Şurasında qəbul edilən qətnamələr üçün olduqca yüksək göstəricidir.

Beynəlxalq təşkilatlar içərisində öz universallıq dərəcəsinə, əhatəliyinə, dünya siyasetindəki roluna və yerinə görə, ən yüksək qurumlardan biri olan BMT ilə Azərbaycan əlaqələri davamlı xarakter daşıyır. BMT ailəsinin tamhüquqlu üzvü olan Azərbaycan, Yer üzündə sülhün və təhlükəsizliyin bərqərar edilməsi, bütün dünya xalqlarının əmin-amanlığı, xoşbəxtliyi və rifahı namına yeritdiyi siyaset sayəsində dünya dövlətləri arasında layiqli yer tutur.

Nəzakət ƏLƏDDİNQIZI

Yeni Azərbaycan Partiyası tarixi zərurətdən yaranmışdır

YAP Göyçay rayon təşkilatının təsis edilməsindən 30 il ötür

-Nazim müəllim, YAP-in yaranma zərurəti barəsində hansı fikirlərinizi öne sürə bilerdiniz? Ümumiyyətlə, bu gün hakim partiya olaraq Qafqazın ən böyük siyasi gücü olaraq qəbul edilən YAP hansı keşməkeşli yollardan keçib?

-Yeni Azərbaycan Partiyası Azərbaycan tarixinin son dərəcə ağır və keşməkeşli günlərində, ölkənin ciddi sınaqlara məruz qaldığı bir dövrdə Azərbaycan ziyalılarının təşəbbüsü və fəal iştirakı ilə yaranmışdır. Yeni Azərbaycan Partiyasının yaranması 1988-ci ildən başlayaraq ölkəmizdə cərəyan edən hadisələrin yekunu və mövcud olan ictimai-siyasi şəraitin məntiqi nəticəsi idi. Sovet rejiminin və Kommunist Partiyasının süqtundan sonra müstəqillik eldə etmiş respublikalardan biri kimi Azərbaycanda da müxtəlif siyasi partiyalar və digər qurumlar təşəkkül tapmağa başlamışdı. Azərbaycanda siyasi qurumların formallaşması prosesi 1988-ci ildən başlanan xalq hərəkatı gedisində özünü bürüze vermiş və 1990-ci ilin evvəllerində bir sıra təşkilatlar yaranmışdı. Lakin yaradılan partiyalar ölkəni düşdüyü ağır iqtisadi, siyasi, mənəvi böhrandan nəinki qurtara bilmədi, eksine, hakimiyətdə olan və bir-birini əvəz edən siyasi qüvvələr respublikadakı vəziyyəti daha da ağırlaşdıraraq təhlükeli böhran vəziyyətinə çatdırıldılar. Bu zaman Azərbaycanın taleyini düşünən insanlar ölkəni böhrandan çıxara biləcək yeni bir partiya yaratmaq təşəbbüsü ilə çıxış etdi - və bu məqsədlə xalqın sıvanmış lideri və müdrik oğlu Heydər Əliyevin şəxsiyyəti ətrafında birləşdilər. Məhz bele bir vaxtda 91 nəfer Azərbaycan ziyalısının imzası ilə Naxçıvana, Heydər Əliyevə müraciət göndərildi. Azərbaycanın ən yeni tarixinin "91-lər"in müraciəti kimi daxil olmuş həmin sənəd əslində, bütün xalqın arzu və istəklərinin ifadəsi idi. Azərbaycanın görkəmli ziyalıları, tanınmış insanları və nüfuzlu şəxsiyyətlərinin imzaladıqları bu müraciətde Heydər Əliyevdən yeni yaradılacaq siyasi partiyaya rəhbərlik etmək xahiş olundu.

Xalqımızın dahi oğlu, qüdrətli dövlət xadimi və böyük təcrübəyə malik Ümummilli Lider Heydər Əliyev o dövrde blokada şəraitində olan Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ali Məclisinə sədri edirdi.

Heydər Əliyev xalqın müraciətini qəbul etdə, onun Bakıya gəlməsinə o zaman ki hakimiyətin maneələr yaratması ucbatından partiyani yaratmaq istəyen insanların bir hissəsi - 550 nəfərdən ibarət təşəbbüs qrupu Naxçıvana gedərək partiyanın təsis konfransını orada keçirməye nail oldular.

Azərbaycanın bütün regionlarından seçilmiş nümayəndələrin təmsil olunduğu konfrans 1992-ci il noyabrın 21-də Heydər Əliyevin sədri ilə keçirildi. Təsis konfransı Yeni Azərbaycan Partiyasının yaradılması, partiyanın Proqram və Nizamnaməsinin qəbul olunması haqqında qərar qəbul etdi. Konfransda Heydər Əliyev yekdiliklə partiyanın sədri seçildi. Beləliklə, müstəqil Azərbaycan tarixində öz üzərinə böyük tarixi missiya götürən və xalqımızın həyatında mühüm hadisəyə çevrilən Yeni Azərbaycan Partiyası yarandı.

Partiyanın Proqramında irəli sürülmüş əsas vəzifələr dövlət müstəqilliyinin möhkəmləndirilməsi, demokratik, hüquqi, dünyəvi dövlətin qurulması, vətəndaşların dinc və firavan heyatının təmin edilməsi olmuşdur.

-Göyçayda partiyanın təsis edilməsi prosesinə nə vaxt və necə başlanıldı?

Müsahibimiz Yeni Azərbaycan Partiyası Göyçay rayon təşkilatının təsisçisi, ilk sədri, partiyanın Veteranlar Şurasının üzvü Nazim İsmayılovudur

Yeni Azərbaycan Partiyası Ədliyyə Nazirliyi tərəfindən 18 dekabr 1992-ci il tarixində qeydiyyata alındıqdan bir həftə sonra 25 dekabr 1992-ci il tarixində Göyçayda mənim rəhbərliyim ilə təşkilat komitəsi yaradılaraq rayonda partiya təşkilatının təsis olunması üçün hazırlıq işlərinə başlanıldı.

Respublikanın digər bölgələrində olduğunu kimi Göyçayda da Ulu öndər hədsiz inam və məhəbbət var idi. Heydər Əliyevin Azərbaycana rəhbərlik etdiyi illərdə rayonun iqtisadi inkişafı üçün misilsiz işlər görülməklə, Göyçayda çoxmərtəbəli yaşayış evleri, yaraşılıq məktəb binaları, uşaq bağçaları, mədəniyyət obyektləri, iri sənaye müəssisələri tikdirilmişdir. Ümummilli liderimizin birinci hakimiyəti dövründə (1969-1982) O, dahi şəxsiyyət üç dəfə (1972, 1978, 1981-ci illərdə) rayona səfər etmiş və hər gəlisiñde rayonumuzun çox ciddi problemlərini, təleyüklü məsələlərini həll etmişdir.

Uzun illər Göyçayın mərkəzindən keçən "Arvan" çayının daşması nəticəsində şəhəre ciddi ziyan dəymiş, evlər uçmuş, bəzi hallarda insan tələfati da olmuşdur. Ulu öndər 1972-ci ilde Göyçaya səfər edərək rayon ictimaiyyəti ilə görüşü zamanı həmin problem qaldırılmış və Heydər Əliyevin tapşırığı ilə "Arvan" çayının başlanğıc hissəsində nəhəng bənd tiki-lerek mövcud problem birdefəlik həll olunmuşdur.

1978-1981-ci illərdə Ümummilli liderimizin Göyçaya növbəti səfərindən sonra onun xüsusi göstərişi ilə rayonun Qaraməryam kəndi ərazisində Tərə və Çermədil dağlarına suvama suyunun verilmesi məqsədilə tikilmiş böyük su nasos stansiyası 800 ha torpaq sahəsinin əkin dövriyyəsinə daxil edilməsine imkan yaratmış, Bigir və İnce kəndlərində yeni 75 çarpayılıq xəstəxanaların, Göyçayda nar emalı zavodunun tikilməsinə göstəriş vermiş, 1982-ci ilde onların icrası təmin olunmuşdur.

Bütün bunları Göyçaylılar daim xatırlayırlar, Ulu öndərə olan hədsiz istəklərini bildirirlər. Bele bir şəraitdə rayonda Heydər Əliyevin yaratdığı Yeni Azərbaycan Partiyasını təsis etmək çox şərəflə və məsuliyyətli bir missiya idi. Mən və mənim

kimi yüzlərlə insanlar partiyanın rayon təşkilatının yaradılmasına ürəkdən qoşulmuşdular. Təbii ki, o vaxt hakimiyətdə olan AXC-Müsavat cütlüyü hər vəcələ çalışırdılar ki, Yeni Azərbaycan Partiyasının rayon təşkilatının Göyçayda təsis edilməsinə mane olsunlar. Bu məqsədlə cürbəcür çirkin əməllərə el atırdılar. Lakin xalq məhəbbətinin qarşısında onlar tab getirmək gücündə deyildilər. Respublikada olduğu kimi rayonda da anarxiya, özbaşnalıq hökm sürdü, rayon idarə olunmurdur, o vaxtki AXC-Müsavat hakimiyətinə nifret yaranmışdır, hamının bir ümidi var idi ki, Heydər Əliyev rəhbərliyə qayitsa respublika bu vəziyyətdən çıxa biler.

Bele bir şəraitdə biz təşkilatları, sıralarımız günbegün artırdı. Göyçayda Yeni Azərbaycan Partiyasına üzv olmaq istəyənlərin, təessübkeşlərin sayı min nəfəri keçəndə qərar qəbul etdi ki, rayonda təsis konfransını keçirmək vaxtidır. Biz həmin konfransı düz otuz il bundan əvvəl 06 mart 1993-cü ilde keçirməyi qərarlaşdırıq. Bununla əlaqədar rayon İcra Hakimiyətinə müraciət edərək məqsədimizi çatdırıq. Konfransın 350 nəfər tutumu olan R.Rza adına Mədəniyyət Sarayında keçirilməsində israrlı olduğumuzu bildirdik. Müraciətdən 2 gün sonra rayon İcra Hakimiyətindən razılıq verildi. Bize məlumatlar gelirdi ki, hakimiyətdə olanlar hiylə işlədərək bizim təklife müsbət cavab veriblər. Bele ki, onlar bütün strukturlara tapşırıq vermişdir ki, mədəniyyət sarayının qapısı açıq olsun və ele eləsinlər ki, tədbirə gələn olmasın və biz baykot olaq. Onların arzuları ürəklərində qaldı, ne qədər çalışsalar da insanlarda Heydər Əliyevə olan sevgi hesabına 300 nəfərdən çox konfransa devət olunan şəxslər dolusudular mədəniyyət sarayına. Rayon İcra Hakimiyətinin başçısı görəndə ki, vəziyyət başqa cürdü, esabələri ilə gelib konfransda iştirak etdilər. Mədəniyyət sarayı tam dolmuşdur, ayaq üstə dayanalar da var idi.

Konfransda ziyalılar, Göyçaydan Milli Məclisə seçilmiş YAP-in təsis olunmasını istəyən deputatlar, aqsaqqallar, gençler, qadınlar, zəhmət adamları iştirak edirdilər. Partiyanın mərkəzi aparatından İdare Heyətinin üzvü Hacıbala Abutalıbov, "Səs" qəzetinin baş redaktoru Ağabəy Əsgərov gelmişdilər. Konfransi təşkilat komitəsinin sədri kimi mən aparırdım, iki saatdan çox çəkən təsis konfransında pozuculuq herekətlərinə cəhdələr olsa da bir nəticə vermedə, yekunda təşkilatı məsələlərə baxılaraq partiyanın yerli təşkilatı təsis olundu və mən de təşkilatın sədri seçildim.

-Partiyanın rayon təşkilatının yaradılmasından sonrakı proseslər barədə nə deyə bilərsiniz? Ümumiyyətlə, YAP müxalifətdə olarkən hansı təzyiqlərlə qarşı-qarşıya qalırdı?

-Respublikada, rayonumuzda vəziyyət dözülməz hedə çatmışdır. Talanlılıq, oğurluq, hərci-mərcilik baş alıb gedirdi. Göyçayda hakimiyətin yarıtmaz fealiyyətinə qarşı dözmətsizlik şərəti yaranmışdır. Həmin səbəbdən 1993-cü ilin aprel ayının 28-30 tarixlərində rayon İcra Hakimiyəti binasının qarşısında mitinqlər keçirilirdi. Mitinq iştirakçıları ölkədəki, rayondakı ağır vəziyyətin aradan qaldırılmasını tələb edir, bu problemlərin həllinin yeganə yolu on Heydər Əliyevin hakimiyətə getirilməsi ilə mümkün olacaqı barədə çağrırlar edirdilər. Respublikadan gələn rəhbər nümayəndələr, rayonun müvafiq strukturları ne qədər cəhd etsələr de mitinqin dayandırılmasına nail ola bilərdilər. Həmin dövrdə daxili işlər naziri işləyən İsgəndər Həmidovun göstərişi ilə 30 aprel 1993-cü il tarixində gece saat 2-3 radələrində xüsusi

avtobuslarla 500 nəfərdən çox "Amonçu" getirildi rayona və gecə ilə kütləvi hebslərə başladılar. 30 nəfərə kimi rayon fəallarından hebs etdilər, onlardan eksriyyəti YAP-çıları idi. Gecə ilə hebs olunanları Ağsu rayon Polis şöbəsinin, səhəri gün o vaxtki, Kirov (indiki Binaqadı) rayonundakı təcridxanaya göndərdilər. Onlarla günahsız şəxslər müxtəlif müddətlərdə hebs olundular.

"Amonçular" başladılar rayonda soyğunluğa, imkanlı şəxsləri girov götürməyə. Göyçay şəhərində qızıl mağazası var idi, onun sahibini "qızıl Sadiq" deyə çağırıldılar, rayonda hörmətli şəxslərdən biri idi. Onun mağazasına hücum etdilər və o buna dözməyərək ürək tutmasından vəfat etdi.

Rayonda vəziyyət nəzaretdə çıxmışdır, baş verən hadisələr insanları bezdirmişdir. Bunların davamı olaraq 1993-cü ilin iyun ayının 4-de Gəncədə məlum hadisələr baş verdi, qardaş qırğını töredildi, ölkə vətəndaş mührəbəsinə sürükləndi. Surət Hüseynovun başçılığı ilə AXC-Müsavat hakimiyətinə qarşı itətsizlik başladı. 1993-cü ilin iyun ayının 4-ndə Gəncədə baş vermiş hadisədən sonra Surət Hüseynovun silahlı dəstələri Respublikanın şəhər və rayonların əksəriyyətində hakimiyəti elə keçirmişdilər. Onun silahlı dəstəsi Göyçay rayon İcra Hakimiyəti binasına hücum edərkən atışma nəticəsində icra başçısının müavini İkram Zeynalov aldığı gülə yarasından vəfat etmişdir. Surət Hüseynov Respublikanın o vaxtki rəhbərləri Əbülfəz Əliyev, İsa Qənbərov, Pənah Hüseynov, Əli Kərimov və digərlərinə təslim olmaları barədə ultimatum vermişdi.

Bele bir vəziyyətdə Əbülfəz Əliyev, İsa Qənbərov, Pənah Hüseynov dar ağacından asılmaqlarından qurtulmaq üçün müxtəlif variantlarla Heydər Əliyevi Bakıya dəvet edirdilər, yalvarırdılar. Ən nəhayət Ulu öndəri Bakıya gətirmək üçün Naxçıvana xüsusi təyyarə göndərdilər.

Heydər Əliyev onların xahişlərini yerinə yetirmək üçün deyil, daim xalqı ilə ürəyi döyünen, ən çətin anlarda onlara dayaq olmaq üçün 1993-cü ilin iyun ayının 9-da Bakıya gəldi. Minlərlə insanlar Ümummilli liderimizi aeroporda hərərətə qarşılıdlılar. Heydər Əliyev iyunun 9-da Milli Məclisə gelərək orada çıxış etdi və bildirdi ki, mən vəziyyəti öyrənmək üçün Gəncəyə getməyəm və elan etdi ki, mən bir neçə saatdan sonra Gəncəyə yola düşəcmə, kim getmək istəyir Milli Məclisin qarşısına yığışınlar. Heydər Əliyev 9 iyunda Gəncəyə getdi və oradakı vəziyyətə tanış olub qayıtlıdan sonra yenidən Milli Məclisə çıxış edərək Gəncədə baş vermiş hadisələrə görə ölkə rəhbərliyinin, onun komandasının səhvərini üzlərinə dedi və çıxış üçün yollar axtarmanın vacibliyini diqqətən qarşılıqlı təcrid etdi. Əlkədə artıq vəziyyət qarışmışdı, rəhbərliyə qarşı nifret dərin kök salmışdı. Vəziyyətin çıxılmaz olduğunu görünən İsa Qənbərov Milli Məclis sədriyindən, Pənah Hüseynov Baş nazir, Əli Kərimov dövlət katibi vezifələrində istəfa verdilər.

15 iyun 1993-cü il tarixində Ulu öndər Milli Məclisin sədri seçildi. Respublika prezidenti Əbülfəz Əliyev iyunun 18-də Naxçıvanın Kələki kəndinə qadı. 24 iyun 1993-cü il tarixindən Ulu öndər Prezident vəzifəsinin də icrasını öz üzərinə götürdü. Əlbətdə vəziyyət çox çətin idi. Bir tərəfdən erməni düşmənlərimiz və onun havadarlarının təzyiqi, bir tərəfdən torpaqlarımızın 20%-nin erməni tapdağında olması, digər tərəfdən daxilde xaos, anarxiya. Şübhəsiz ki, bele bir şəraitdə ölkəni yalnız Ulu öndər vəziyyətdən çıxara bilərdi və çıxardıda.

Ardı Səh. 7

Yeni Azərbaycan Partiyası tarixi zərurətdən yaranmışdır

YAP Goyçay rayon təşkilatının təsis edilməsindən 30 il ötür

Əvvəli-Səh-6

-Heydər Əliyev xalqın nəhəng dəstəyi ilə Prezident seçkilərində qalib gəldi ve YAP hakim partiya olaraq daha hansı istiqamətlərdə inkişaf yolunu tutdu?

-1993-cü ilin oktyabr ayının 3-də YAP-in sədri Heydər Əliyevin prezident seçiləsi ilə partianın həyatında yeni dövrün esası qoyulmuşdur. Partianın statusu yeni şəraitə uyğun olaraq dəyişmiş, ölkənin siyasi həyatında onun tutduğu mövqə möhkəmlənmiş, kütłəvi siyasi qüvvəyə çevrilərək ictimai həyatın bütün sahələrində təreqqiyə nail olmaq məqsədilə yüksək fəallıq nümayiş etdirmişdir.

1995-ci ilin noyabr ayının 12-də keçirilən Parlament seçkilərində Milli məclisə seçilən deputatların eksəriyyəti Yeni Azərbaycan Partiyasının üzvləri olduğundan YAP iqtidarı partiyasına çevrilmiş, ona olan ümumxalq inamı bir daha təsdiq edilmişdir.

2000-ci ilin noyabr ayının 12-də Milli Məclisdə keçirilən seçkilərdə Yeni Azərbaycan Partiyası yenidən qalib gelməkə 124 deputat yerindən 75-ni qazanmış, cəmiyyətdəki nüfuzunu və təsir gücünü daha da artırmışdır.

Yeni Azərbaycan Partiyasının 2001-ci ilin noyabr ayının 21-də keçirilən II Qurultayı təşkilatın həyatında taleyülü qərarlar qəbul etmişdir. Partianın Nizamnaməsinə dəyişikliklər edilmiş və yeni təsis olunan sədrin birinci müavini vəzifəsinə yekdilliklə İlham Əliyev seçilmişdir.

Heydər Əliyev Prezident işlədiyi dövrde Yeni Azərbaycan Partiyasının fəaliyyətinə xüsusi önem vermişdir. Mənim yadimdadır 2001-ci ilin aprel ayının 19-da Ulu öndər məni Goyçay rayonuna icra başçısı vəzifəsinə təyin edəndə O, təkrarsız şəxsiyyətə görəşmək xösbəxtliyi mənə nəsib olanda məndən Goyçayda partianın yaranma tarixini və şəraitini soruşdu. Mən Ümummilli liderimizə müffəssəl məlumat verdim və çox maraqlı səhərbətimiz alındı. Mən onda bir daha hiss etdim ki, Heydər Əliyev Yeni Azərbaycan Partiyasının fəaliyyətinə necə qiyamet verir.

Bu məqamda bir hadisəni də xatırlatmaq yerine düşərdi. Ulu öndər mənim Goyçaya təyin olunmaq sərəncamımı imzalayandan sonra mən ayağa qalxdım və hədsiz minnetdarlığımı bildirdim və üzümü Heydər Əliyevə tutaraq dedim - cənab Prezident icazə versəniz Goyçayın iki ciddi problemini Sizin ali diqqətinizə çatdırırdım. Bir an sakitlik yarandı, sonra mənə baxaraq dedi buyur. Təbii ki, mən heyacanlıydım, dedim möhtərem cənab Prezident şəhərin mərkəzindən Goyçay çayı keçir, həmin çay rayonu iki yerə bölür, onun üzərində 1948-ci ilde tikilmiş körpü qəzalı vəziyyətdədir, hər an ucmaq təhlükəsi var, əger körpü ucsa Respublika ilə bərabər rayonumuz üçün çox ciddi problem yaranacaq, rayonun daxili gedis-gelişi kəsilecək, bunun üçün Bərgüşəd-Ucar marsşrutu ilə 75-80 km məsafə getmək tələb olunacaq. Soruşturma etmək, dedim yeni körpü tikmək lazımdır. Dedi sonra. Dedim sonrası da çayla bağlıdır. Goyçay çayı şəhərin ortasından keçir və yaz aylarında güclü sel olur. Əgər sel gələrsə şəhərdə 200-den çox evlər su altında qalacaq, ona görə sahilbərkitmə işləri aparmaq tələb olunur. Həc bir söz demədən oturduğum kresləndən sol tərəfə çevrilərək selektorun düyməsini basdı və Baş nazir cavab verdi. Dedi Goyçaya yeni icra başçısı təyin edirəm oranın problemləri var və həmin problemləri özü Baş nazirə dedi və tapşırı ki, məsələləri həll et, əger maliyyə çətinliyi olarsa mənə məruza edersən. Baş nazir dedi baş üstə cənab Prezident. Burada bir ince məqamı qeyd etmək istəyi-

rəm. Tikilecək körpünün dəyəri cəmi 950 min manat idi. Respublikanın elə vəziyyətdə idi ki, ölkənin Baş naziri 950 min manatı tapmaqdə çətinlik çekirdi. Ulu öndərin tapşırığı ilə qısa bir zamanda hər iki problem həll olundu. Yeni körpüde tikildi, çay sahilində təhlükəli olan 500 metrə kimi ərazidə hündürlüyü 7 metr, eni 3 metr olan bənd də inşa olundu. Təsəvvürünüzə getirin bu işlər qurtardıqdan sonra, 2003-cü ilin iyun ayının 4-də Goyçay çayına gələn güclü sel nəticəsində köhnə körpü uçdu və təhlükədə olan 100-lərlə ev sellən xilas oldu. Bax bu idi Heydər Əliyevin gücü, qüdrəti, uzaqqorənliliyi.

-Sizcə, Ulu öndər xalqın təkidli tələbi ilə 1993-cü ilde ikinci dəfə hakimiyyətə gəlməsəydi ölkənin taleyi necə olardı?

-Heydər Əliyevin respublikaya rəhbərliyə başladığı ilk gündən əsas diqqət ölkə daxilində siyasi parçalanmanın və vətəndaş

si, aqrar islahatlarının aparılması, şəhər və kənd təsərrüfatlarının inkişaf etdirilməsi istiqamətində əhəmiyyətli tədbirlər görüldü.

Məhz həmin islahatların nəticəsində Azərbaycan sosial-iqtisadi, siyasi və hərbi cəhdən inkişaf edən güclü bir dövlətə çevrildi, işsizliyin və inflasiyanın qarşısı alındı, yeni-yeni iş yeri açıldı və bu siyaset uğurla davam etdirildi. Bu gün Azərbaycan iqtisadi artım baxımından dünyada birinci yerde olan lider olğudur. Ölkəmiz hərtərəfli möhkəmlənir, güclənir və bölgədə baş veren proseslərə həllədici təsir göstərir. Azərbaycanın maraqları dünya birliyi tərefində müdafiə edilir, dəsteklərin.

Azərbaycan tarixinin ən parlaq səhifələrindən biri olan "Əsrin müqaviləsi" sazişinin imzalanması Heydər Əliyev döhəsinin düşünülmüş və uzaqqorən diplomatiyasının böyük və tarixi qələbəsi, neft strategiyası siyasetinin parlaq uğuru idi. Ümummilli

da inkişaf dialektikasının əsasını qoyan Heydər Əliyev Dünya Azərbaycanlılarının I Qurultayında (noyabr, 2001) böyük qurur hissi ilə demişdir: "Hər bir insan üçün milli mənsubiyyəti onun qurur mənbəyidir. Həmişə fəxr etmişəm, bu gün də fəxr edirəm ki, mən azərbaycanlıyam".

Heydər Əliyev çox gözəl bilirdi ki, Azərbaycanın dövlət müstəqilliyyini möhkəmləndirmək, derinləşməkdə olan Qarabağ problemini edalətə həll etmək, erməni işğalçıları tərəfindən zəbt olunmuş torpaqlarımızı azad etmək üçün müasir standartlara cavab verə bilən güclü Silahlı Qüvvələr lazımdır. Bu məqsədə ordu quruculuğunda köklü islahatların aparılması zəruri idi. 90-ci illerin əvvəllerində isə Azərbaycan Ordusu pərakəndə halda və könüllü hərbi birləşmələrdən ibarət idi və mərkəzə bəzən tabe olmurdu. Bele bir şəraitdə könüllü hərbi birləşməleri buraxmaq, mərkəzləşdirilmiş ordu yaratmaq və onu komplektləşdirmək, əlbəttə çox çətin idi və vaxt tələb edirdi. Ancaq böyük dövlətçilik təcrübəsinə, yüksək təşkilatlılıq qabiliyyətinə və dəmir iradəyə malik olan ümummilli liderimiz qısa zaman kəsiyində Silahlı Qüvvələrin yaradılmasına, onun döyüş texnikası ilə və müasir döyüvə silahlara təchiz və təmin olunmasına, siyasi və təşkilati cəhətdən möhkəmləndirilməsinə nail oldu. Şəxsən özünün diqqətində və nəzarətində saxladığı ordu quruculuğu məsəlesi ilə əlaqədar hərbi hissələrə getdi,

döyüş cəbhələrində oldu, əsgər və zabitlərə görüşdü, generalları, mütxəssisləri dinlədi və dünya təcrübəsindən istifadə edərək NATO və Türkiyə Silahlı Qüvvələrinin nümunəsində güclü Silahlı Qüvvələr Ordusunu yarada bildi ki, bu gün biz öz milli ordumuzla fəxr edirik. Danılmaz faktdır ki, müasir Azərbaycan Ordusunun yaradılmasının və formalasdırılmasının memarı Ümummilli lider Heydər Əliyevdir.

Bünövəsi Ulu öndərimiz tərəfindən qoyulmuş Azərbaycan ordusu ölkə başçısı cənab İlham Əliyev tərəfindən daha da gücləndirildi, onun maddi-texniki bazası möhkəmləndirildi, müasirləşdirildi. Bunun neticəsində Azərbaycan Silahlı Qüvvələrimizin Ali Baş Komandanı İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə Müzeffər, Qəhrəman Ordumuz tərəfindən 2020-ci ilin sentyabrın 27-də erməni təxribatına qarşı başlanan 44 günlük Vətən Müharibəsində torpaqlarımızın erməni işğalından təmizləndi, ərazi bütövlüyüümüz təmin olunaraq Ulu öndərimizin vəsiyyəti yerinə yetirildi.

Daha bir mühüm faktora toxunaraq qeyd etmək istərdim ki, YAP Goyçay rayon təşkilatının yaranması tarixi Ulu öndər Heydər Əliyevin anadan olmasının 100-cü iləndən təsadüf edir və bu tarixlərin üst-üstə düşməsi də əlbəttə ki, bizləri hədsiz dərəcədə qürurlandırır, fərehləndirir.

Bu gün Azərbaycanın hərtərəfli inkişaf strateyi, həyata keçirilən köklü islahatlar XXI əsrin reallıqlarında aydın görünür. Bu müdrik və təkrarsız şəxsiyyət Heydər Əliyevin siyasetinin məntiqi nəticəsidir. Sürətli inkişaf, dayanıqlı sabitlik nəticəsində ölkəmiz lider dövlətə çevirilmişdir və hazırda 50 milyard dollardan çox valyuta ehtiyatımız var.

Bəli, çağdaş Azərbaycan tarixinin ən parlaq simalarından olan Heydər Əliyev ulu Tanrıının xalqımıza bəxş etdiyi böyük möcüzədir, təleyin İlahi vergisidir. Dövlətçilik və azərbaycanlılıq onun fundamental fəaliyyətinin və ömür bioqrafiyasının məzmununu təşkil edir. Heydər Əliyev XX əsrin reallıqlarında sübut etdi ki, O, müstəqil Azərbaycan dövlətinin banisi və qurucusudur.

Müsahibəni aldı Rövşən RƏSULOV

Heydər Əliyevin qətiyyəti, prinsipiallığı, diplomatik səyi və böyük dövlətçilik təcrübəsi sayəsində dövlətçiliyimizə və müstəqilliyimizə qarşı edilən bütün qəsdlərin qarşısı müvəffəqiyyətlə alındı.

qarşıdurmasının qarşısının alınmasına, sakitliyə və sabitliyə, cəbhədə atəşkəsə nail olunmasına, sürətə artmaqdə olan inflasiyanın qarşısının alınmasına, azad bazar iqtisadiyyatına doğru dərin sosial-iqtisadi, siyasi və mədəni islahatların həyata keçirilməsine yönəltdi.

Qısa zaman kəsiyində onun çox böyük təşkilatlılığı və rəhbərliyi, məqsədyönlü siyaseti sayəsində Azərbaycan xalqının milli birliliyi, içtimai, siyasi sabitliyi bərpa olundu, hakimiyyət böhranı aradan qaldırıldı, əhəmiyyətli qanunlar qəbul edildi, bununla da müstəqil dövlətçiliyimizin möhkəmləndirilməsi üçün əsaslı şərait yarandı.

Heydər Əliyevin qətiyyəti, prinsipiallığı, diplomatik səyi və böyük dövlətçilik təcrübəsi sayəsində dövlətçiliyimizə və müstəqilliyimizə qarşı edilən bütün qəsdlərin qarşısı müvəffəqiyyətlə alındı.

Qısa zamanda Ulu öndər tərəfindən Azərbaycan Respublikasının xarici siyaset strategiyasının konseptual, elmi əsasları yaradıldı, bütöv bir təlimin beynəlxalq münasibətlər sisteminə uyğunlaşdırılması istiqamətləri, prinsip və vəzifələri, düşünülmüş taktiki yolları, dünya dövlətləri ilə əlaqələrin yaxın və uzaq strategiyası müyyənəşdirildi. Təkcə bu faktı demək kifayətdir ki, Azərbaycan Respublikası hazırda dünyadan təqribən 180-dən çox ölkəsi ilə diplomatik əlaqə qurmuşdur. Azərbaycanda 70-ə qədər xarici dövlət səfirləkləri, Azərbaycanın 60-dan çox xarici ölkədə səfirləri, daimi nümayəndəliyi və konsulluğu fealiyyət göstərir.

1995-ci iləndə milli Konstitusiyamızın qəbul olunması Azərbaycanda dövlət müstəqilliyinin daimi, əbədi olmasına bir daha dünyaya sübut etdi, demokratik vətəndaş cəmiyyəti quruculuğuna, insanların azad və sərbəst yaşamlarına, insan haqları və hüquqlarının genişlənməsinə əlverişli şərait yaratdı.

İyirminci yüzyillin 90-ci illərinin ortalarından başlayaraq respublika iqtisadiyyatında köklü dəyişikliklər aparıldı, azad bazar iqtisadiyyatına doğru dərin sosial-iqtisadi, siyasi və mədəni islahatlar keçirildi. Bu baxımdan dövlət mülkiyyətinin özələşdirilməsi, sahibkarlığın inkişaf etdirilmə-

lərimizin təşəbbüsü və rəhbərliyi ilə beynəlxalq əhəmiyyətə malik olan neft kontraktları haqqında 1994-cü il sentyabrın 20-də sazişlərin imzalanması müstəqil Azərbaycanın dünyadan nehəng dövlətlərinin diqqət mərkezinə getirdi. İri dövlətlərin böyük neft şirkətlərinin tezliklə bu müqaviləye qoşulması istəkləri artdı. Beynəlxalq sərmayələrin cəlb olunması nəticəsində Azərbaycan neft sənayesi sürətlə inkişaf etmeye başladı.

Heydər Əliyevin rəhbərliyi ilə tezliklə Bakı-Novorossiysk və Bakı-Supsa kəmərləri çəkilib istifadəyə verildi. Bakı nefti Rusiyaya və Avropaya nəql edilməyə başladı. Bununla yanaşı, Prezident Heydər Əliyev daha böyük beynəlxalq layihələrə imza atdı.

Məhz onun feal və uzaqqorən daxili və xarici siyaseti nəticəsində Azərbaycan transmilli layihələrə qoşuldu, qlobal və regional layihələrin, Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft boru kəmərinin reallaşdırılmasına nail olundu. Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyevin sözleri ilə desək, Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft boru kəməri Heydər Əliyev iqtisadiyyətinin qələbəsidir. Bakı-Tbilisi-Ceyhan boru kəmərinə Ulu öndərin adının verilmesi xalqların və milletlərin ona olan böyük sevgisi və isteyidir.

Heydər Əliyev siyasetinin ən parlaq uğurlarından biri Azərbaycan xalqının milli-mənəvi dəyərlərinin dircəliyi və qorunub saxlanılması, böyük cəsaretlə milli soyköküməz, milli tariximizə, milli ədəbiyyatımıza və mədəniyyətimizə, ana dilimizə və Vətən tariximizə verilən böyük qiymətdir. Dünya Azərbaycanlılarının Birinci Qurultayında Heydər Əliyev demişdir: "Müstəqil Azərbaycan dövlətinin əsas ideyası azərbaycanlılıqlıdır. Hər bir azərbaycanlı öz dilini, mədəniyyətini, milli-mənəvi dəyərlərini, adət-ənənələrini yaşatmalıdır". 1969-1982-ci illərdə və müstəqillik illərində bir çox elm və mədəniyyət xadimlərinə, ədəbiyyat və incəsənət işçilərinə fəxri adaların verilmesi, onların yüksək səviyyədə qiyətləndirilməsi məhz ümummilli lider Heydər Əliyevin xidmətidir və bu dahi şəxsiyyətin diqqət və qayğısı sayəsində mümkün olmuşdur. Azərbaycanlılıq fəlsəfəsinin yeni və inkişaf istiqamətlərini yaradan, bununla

Azərbaycan - Rumniya strateji əməkdaşlıq əlaqələri

Bir çox dünya dövlətləri ilə yanaşı, Azərbaycan və Rumniya arasında da uzun illərdir ki, siyasi, iqtisadi və digər sahələrdə əlaqələrin yüksək səviyyədə olmasına dövlət başçılarının qarşılıqlı səfərləri bunu bir daha göstərir. Bu yaxınlarda Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Rumniyaya rəsmi səfəri münasibətlərin daha da inkişafına söykənir. Görüşdə iki ölkə arasında strateji tərəfdaşlıq əlaqələrinin mövcudluğunu qeyd edilib, yüksək səviyyəli qarşılıqlı səfərlərin və görüşlərin əhəmiyyəti diqqətə çəkilmişdi.

Hər

iki ölkənin müvafiq qurumları arasında six əməkdaşlığın həyata keçirilməsinə önem verilib. Bu gün regionda böyük gücə malik olan Azərbaycan Avropanın enerji təhlükəsizliyində de xüsusi rol oynayır. Bunu qiyametləndirən digər Avropa ölkəleri kimi Rumniya da Azərbaycanı regionda əsas tərəfdaş ölkə hesab edir. Regional və beynəlxalq təşkilatlarda Azərbaycan və Rumniya yaxından əməkdaşlıq edirlər.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev fevralın 27-də Rumniya Parlamentinin Deputatlar Palatasının sədri Ion-Marcel Çolakonun rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyetini qəbul etmesi ilə əlaqələrin davamlığına söykənir. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev dövlətlər arasında təmasların müntəzəm xarakter doğasından memnuniyüğünü bildirək, iki ölkənin prezententlərinin qarşılıqlı səfərlərinin bu istiqamətdə atılmış öhemli, addım olduğunu qeyd edib. Rumniya Parlamentinin Deputatlar Palatasının sədrinin ölkəmizə geniş həyət ilə səfər etməsini də əlaqələrimizin yüksək səviyyədə olmasının göstəricisi kimi deyərləndirib. İkiterəfli gündəliyin genişləndirilinə qeyd edən Prezident İlham Əliyev münasibətlərimizin məhiyyətinin keyfiyyətə müsbətə doğru dəyişdirmədi. Enerji sahəsində əməkdaşlığın dərinləşdirilməsi sahəsində müsbət nəticələr əldə olunmuşdur. Bildiyimiz kimi, Dövlət Neft Şirkəti və Romqaz 2023-cü il yanvarın 1-dən Azərbaycandan Rumniyaya qazın təchizatı barədə müqavilə imzalanmışdır. Artıq həmin sənəd əsasında Azərbaycan qazı Rumniya bazarına çatdırılır. Yaşıl enerji ilə bağlı layihənin həyata keçirilməsindən sonra ölkələr arasında daha böyük işlər görülecekdir. Azərbaycan Prezidenti ölkələrimiz arasın-

vurğulanıb. Həmçinin Rumniyanın Azərbaycanın Avropa İttifaqı və NATO ilə əməkdaşlığının inkişafına verdiyi dəstək yüksək qiymətləndirilib.

Cari ilin fevralın 2-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və Rumniya Prezidenti Klaus Yohannisin mətbuatı bəyanatlarla çıxışı zamanı, dövlət başçımız qeyd edib ki, Rumniya və Azərbaycan uzun illər ərzində əlaqələrini strateji tərəfdaşlıq əsasında inkişaf etdirirler: "Strateji tərəfdaşlığı dair iki sənəd imzalanmışdır. Siyasi əlaqələrimiz çox yüksək səviyyədədir və qarşılıqlı səfərlər bunu bir daha göstərir". Rumniya və Azərbaycan uzun illər ərzində əlaqələrini strateji tərəfdaşlıq əsasında inkişaf etdirirler.

Rumniya strateji tərəfdaşlığı dərinləşdirməyə və mühüm strateji əhəmiyyətə malik regional layihələrin icrasına hazırlıdır. Qeyd etdiyimiz kimi, Azərbaycan yanvar ayından etibarən, Rumniyaya eləvə qaz həcminin nəqlinə başlayıb. 2023-2024-cü illərdə Rumniyaya eləvə qaz nəql ediləcək. "Energetika, əlbətə ki, təkçə Rumniya-Azərbaycan əlaqələrinin yox, bütövlükde dünya gündəliyinin mərkəzində olan məsələdir. Uzun illər ərzində Azərbaycanın neft şirkəti SOCAR Ruminiyada fealiyyət göstərir. 70-dən çox yanacaqdoldurma stansiyası və bir neçə yanacaq deposu var. Yeni, SOCAR-in Ruminiyada fealiyyətinin artıq çox gözəl tarixçəsi vardır. İndi isə bizim əməkdaşlığımız yeni mərhələyə çıxır. Buxarestdə olarkən təbii qazın Rumniyaya çatdırılmasına dair saziş imzalanmışdır. Beləliklə, Azərbaycan qazı Avropa məkanında yen üvnana çatacaq və bununla paralel olaraq, Rumniya imkanlarından istifadə edərək digər Avropa ölkələrinə Azərbaycan qazı nəql ediləcəkdir", - deyə Prezident qeyd edib.

Bütün bunlara yanaşı, Azərbaycan Rumniya arasında olan əməkdaşlığı genişləndirmək üçün bir çox imkanlar var. Qaz, yaşılan enerji dəhlizləri, eləcə də nəqliyyat sahəsində olan münasibətlər dövlətlərə laqərlər üçün geniş imkanlar açıqdır.

Zümrüd BAYRAMOVA

**Qərbi Azərbaycan İcması
Avropa İttifaqı Şurasının
Prezidentinə məktub göndərib**

Qərbi Azərbaycan İcması Avropa İttifaqı Şurasının Prezidentinə məktub göndərib. Bu barədə SIA-ya İcmadan məlumat verili. Bildirilib ki, Qərbi Azərbaycan İcması Avropa İttifaqı Şurasının prezidenti Şarl Mişel məktub göndərərək, Ermənistandan qovulmuş azərbaycanlıların sülh yolu ilə, təhlükəsiz və ləyaqətli şəkil-də öz vətənlərinə qayitmalarına Avropa İttifaqının dəstək verməsini və Avropa İttifaqının Ermənistandakı Missiyasının (EUMA) bu ölkədən qovulmuş azərbaycanlıların hüquqlarının təmin edilməsi sahəsində müvafiq etimad quruculuğu tədbirləri həyata keçirməsini xahiş edib.

Məktubda Avropa İttifaqının Azərbaycan və Ermənistən arasında münasibətlərin normallaşmasını təşviq edən səy-ləri alqışlanmaqla bərabər, davamlı sülhün bərqərar edilməsi üçün Ermənistandan qovulmuş azərbaycanlıların qayıtmalarının zəruri şərtləri olduğu vurgulanır.

Həmçinin, EUMA-nın mandatının etnik əsasda ayrı-seçkilik olmadan Ermənistanda insan hüquqlarına hörmətin təmin edilməsinə və etimad quruculuğuna dair vəzifələr ehtiva etdiyinə diqqəti çəkən İcma, Missiyani Ermənistandan qovulmuş azərbaycanlıların hüquq və təhlükəsizliyi ilə məşğül olmağa, o cümlədən, onların öz evlərini, qəbiristanlıqlarını, müqəddəs yerlərini və mədəni abidlərini ziyarət edə bilmələrinə şərait yaratmağa çağırıb. İcma həmçinin Avropa İttifaqının Ermənistandakı missiyası ilə insan hüquqları, humanitar məsələlər, mülki şəxslərin qorunması kimi mövzular üzrə əməkdaşlığı hazır olduğunu bildirib.

**"Zərurət yaranarsa,
prokurorluq və DTX əməkdaşları
İranə ezam olunacaq"**

Azərbaycanın Tehrandakı səfirliliyinə terror hücumunun istintaqı ilə bağlı İran tərəfinə çoxlu suallarımız var. SIA xəber verir ki, bunu Respublikanın Baş Prokuroru Kamran Əliyev "Real TV"yə müsahibəsində deyib. Kamran Əliyev bildirib ki, bizim üçün bir sira qarşılıq məqamlar var.

"Bu şəxsin yarım saatdan artıq müddətde bizim diplomatik korpusa silahlı basqın etməsi və buna qarşı təhlükəsizlik orqanları tərəfindən heç bir tədbir görülməməsi, avtomat necə əldə etməsi qarşılıq qalır. Onun iki odlu silahı olub. İran metbutında xəber yayılıb ki, həmin şəxs psixiatriya xəstəxanasına yerləşdirilib. İşin halları da göstərir ki, bu, teşkil olunub. Cinayətin iştirakçıları, sifarişçiləri və icraçıları məsuliyyətə celb olunmalıdır. Biz bununla bağlı Dövlət Təhlükəsizliyi Xidməti ilə birgə İran tərəfəne hüquqi yardım haqqında vesatet hazırlayıraq. Zəruri olsa, bizim Prokurorluq və DTX əməkdaşları İranə ezam olunacaqlar", - deyə K.Əliyev qeyd edib.

İrəvanın dirəndiyi DALAN DARALIR

Hazırda dünyanın ən çox diqqət mərkəzində Rusiya xarici işlər naziri Sergey Lavrovun Bakıya səfərinin olduğunu söyləsək, yanılmarıq. Cənki bu səfər çərçivəsində səsləndirilən fikirlər və həmin fikirlərin İrəvanda əks-sədasi həqiqətən də diqqəti cəlb edir. Lavrovun Bakıdan səsləndirdiyi fikirlər ermənilərə hədd bildirmək baxımından daha effektiv olub və Simonyanın ifadələrindən də görünür ki, bu ifadələr heç də təsirsiz olmayıb, əksinə, onların kürklərinə birə salıb.

İndi ermənilər açıq şəkildə iddiə edirlər ki, Rusyanın xarici işlər naziri Sergey Lavrovun Bakıya iki günlük səfəri Moskvadan İrəvana açıq-aşkar demarş və xəbərdarlıqlıdır. Onlar rusları neytral olmamaqda ittiham da edirlər və Moskvadan Bakıya meymənlər olmasının, Azərbaycanın maraqlarını üstün tutmaqdə davam etməsi qənaətindədirler. Sözsüz ki, bu qənaətə gəlməkləri də səbəbsiz deyil, cənki Rusiyaya qarşı o qədər xəyanətlər ediblər ki, bağışlanılmayaqlarına ən çox özləri əmindiirlər. Ermənistana məxsus mətbuat səhifələri Rusyanın Azərbaycana maraq göstərdiyini, ölkəmizin tərəfində olduğunu yazırlar və qeyd olunur ki, Moskva açıq-aşkar Bakıya doğru əyilir, oradan İrəvani Lavrovun barmağı ilə hədələyir.

Ermenistanın baş naziri Nikol Paşinyanın Rusyanın Ermənistanda hərbi mövcudluğunun təhlükəsizliyə təhdid olduğunu və Avropa İttifaqının missiyasının mövcud qorxuların qarşısını ala biləcəyi barədə bəyanatını şərh edən Rusiya diplomatiyasının rəhbərinin, "Ermenistan liderinin bəyanatı tamamilə onun vicdanındadır", deməsi təsadüfi ifadə deyil. "Xidmətlərimizi təklif etməkdə çox israrlı olacağımızı düşünmürəm", deyən Lavrov bununla Ermənistana xəbərdarlıq edir ki, bundan sonra həmin ölkə üçün heç de hansı kəməklik göstərilməyəcək. İndi erməni cəmiyyəti hesab edir ki, Lavrov Ermənistən tərəfinin Moskvada keçirilməli olan növbəti üçtərefli görüşə hełə de yekun razılıq verməməsinə görə də qəzəblidir. Hətta bu cəmiyyət, Mirzoyanı ötən

ilin dekabr ayında Moskvada üçtərefli görüş üçün Moskvaya göndərməkdən imtina etdiyinə görə Rusiya XİN rəhberinin İrəvana qarşı kin saxladığı qənaətindədir. Amma əslində, o qənaətde olmalı idi ki, 44 gün ərzində istər hərbi texnika və silah-sursat, istər hərbi qüvvə, istə maddi baxımdan tamamilə tükənən, məğlub olan ölkəni məhv olma təhlükəsindən xilas edən Rusiyaya qarşı Ermənistən açıq-aşkar xəyanət etməkdə davam edir və üçtərefli danışqlara hələ də yekun razılıq verməmək həm saymazlıq, həm hədsizlik, həm də nankorluq edir və Rusiya tərəfinin buna adekvat cavabı məntiqi, eləcə də gözləniləndir.

Məsələ burasındadır ki, Ermənistən tərəfi proseslərdən düzgün, doğru nəticə çıxarmaq əvəzinə hələ də manipulyasiyalara üstünlük verir. Ermənistana məxsus mətbuat səhifələrində qeyd olunur ki, Lavrovun Bakıdan Ermənistana hücumlarına rəsmi İrəvan bu ölkənin Milli Məclisinin spikeri Alen Simonyanın dili ilə reaksiya verib. "Rusiya daha təmkinli olmalıdır və Ermənistən təhlükəsizlik məsələlərini həll edə bilməyəcəyini etiraf etməlidir", deyən Simonyanın həysizlilik dərəcəsi ifadələrindən bəlliidir.

Cənki mövcudluğu dövründə Ermənistən təhlükəsizlik məsələlərini həll edən elə Rusiya olub və indi bunu inkar etmək üçün ən azından Simonyan qədər həysiz və hədsiz olmaq gərəkirdi ki, görünür, Paşinyanın hakimiyyəti belə birini tapmağa müyəssər olub.

"Düşünürəm ki, hər hansı digər bir tərəf müsbət bir şey etməye çalışarkən Moskvadan gelən reaksiya-

lar bir az lazımsızdır. Moskvadan bəyanatları bir az daha sakit, təmkinli olmalıdır və onlar başa düşməlidirlər ki, Ermənistən öz maraqları və təhlükəsizlik problemləri var, hansı ki, geosiyasi dəyişkənliliklər, kiminə istəklərinə və ya qısqancliğına baxmayaraq, təmin edilməlidir", deyə Simonyan bildirib və əslində, bununla o qorxularını, ölkəsinin hansısa təhlükə qorxusunu faş edib. Deməli, rəsmi İrəvan dalana dirəndiyinin fərqindədir. Doğrudur, 44 günlük müharibənin məntiqi nəticəsi olaraq, işgalçı ölkə öz məğlubiyyətindən sonra dalana dirənmədi, bunu inkar etməyə çalışsa da. Amma görünən odur ki, bu dalan artıq get-gedə daralmaqdə davam edir və bunu həmin ölkənin salahiyətli öz ifadələri ilə ortaya qoymuş oldu.

Simonyan öz ifadələrində bildirib ki, guya Ermənistən Rusiyani regiondan çıxarmaq üçün Avropa İttifaqından bir alət kimi istifadə etməsi barədə deyilənlərə razı deyil. Bir sözə, erməni səlahiyyətli rəsmi İrəvanın Qərb oyununun qaydalarını qəbul etməsi ilə bağlı deyilənlərə razılaşdır. Guya Ermənistən indi heç bir oyun oynamır və bu ölkə guya "aydan ari, sudan duru" imis. Hətta Rusyanın əhəmiyyətini də guya yüksək qiymətləndirdiyini Simonyan bildirib. Maraqlıdır, bura qədər dedikləri ilə bu ifadə təzad təşkil edir axı. Yaxşı bas təzadlı fikir söyleməkdə məqsəd ne olabilir? Sözsüz ki, Ermənistən tərəfi Rusiyadan həm qorxur, həm yene də istifadə etmek arzusundadır, həm də hələ Avropanın, Qərbin destəyinə ümid edə bilmir deyə, el dili ilə desək, bir "əl yeri" saxlamaq fikrindədir.

Erməni spikerin sözlərindən belə çıxır ki, guya Ermənistən anti-Rusya koalisiyasına qoşulmayıb, amma bu ifadə onun həqiqəti söyleməsi demək deyil, bu, qorxunun təzahürüdür. Qərble Rusiya arasında toqquşma platformasına çevrilmiş qorxusu spikerin ifadələrindən dərhal hiss olunur. Həqiqətən də Ermənistən hakimiyyəti ölkəni dəqiq demək olmasa da, əlbəttə ki, özünü

"Ekoaksiya 80 gün ərzində ciddi siyasi nəticələr əldə edib"

"Fikrimcə, Laçın yolunda keçirilən ekofəalların aksiyası 80 gün ərzində siyasi baxımdan ciddi nəticələr əldə edib. Bütün beynəlxalq təşkilatlar, o cümlədən bölgədəki əsas oyuncu olan Rusiya və Qarabağdakı ermənilər anladılar ki, bu ərazilər Azərbaycanındır". Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında politoloq Asif Nərimanlı deyib.

Onun sözlərinə görə, Qarabağdakı ermənilər də artıq başa düşür ki, Bakının idarəciliyi altında yaşamaqın alternativi yoxdur: "Bu gün separatçılar nə qədər o erməniləri bu istəklərində yayındırmaşa çalışalar da, ekofəalların aksiyası göstərdi ki, bölgədə şərtlər dəyişib. Aksiya əsində, Qarabağdakı siyasi vəziyyətin dəyişməsi deməkdir. Doğrudur, yene de Ermənistən və Rusiya tərəfindən müyyən direnişlər var. Amma nəticə olaraq 80 gün ərzində ortaya çıxdı ki, Azərbaycan öz suveren torpaqlarında istədiyi addımı ata bilir. Hətta beynəlxalq ictimaiyyət tərəfindən bu məsələ ne qədər gündəmə getirilsə, ne qədər bəyanatlar verilsə də, aksiyaya heç bir reaksiya təsir etmədi. Bu onu göstərir ki, artıq beynəlxalq ictimaiyyət də real olaraq Azərbaycanın haqlı mövqeyini qəbul edir".

Politoloq sözlerine davam edərək bildirib ki, Ruben Vardanyanın vəzifəsindən uzaqlaşdırılması da aksiyanın nəticələrindən biridir: "Aksiya başladıldından sonra Vardanyanın fealiyyət imkanları tükəndi və məcbur oldular ki, onu vəzifəsindən uzaqlaşdırılsınlar. Eyni zamanda, aksiya nəticəsində rəsmi Bakı ilə Qarabağdakı erməni əhalisi arasında görüş keçirilib.

Təbii ki, aksiyanın əsas teleblərindən biri monitoringin aparılmasıdır. Düşünürəm ki, yaxın günlərdə mədənlərdə monitoringlər baş tutacaq. Cənki buna məcburdurlar. Həmçinin, Laçın yolunda nəzarət-buraxılış məntəqələrinin quraşdırılması da əsas tələblərimizdəndir. Amma hələ ki xüsusişlə Rusiyının mövqeyi göstərir ki, bu məsələ bir qədər çətindir. Ən azından texniki vasitələrle Laçın yolunda nəzarət prosesi həyata keçirile bilər. Dünən Lavrovun Bakıda verdiyi açıqlamalar da bu yönədə iddi. Yəni, 80 günlük aksiyanın həm siyasi, həm də praktiki nəticələri var. Yaxın günlərdə aksiyanın daha çox nəticələr əldə etdiyinin şahidi olacaq".

Ləman Əlizadə

qorumaq istəyir. Bu məqsədlə istər Avropa İttifaqı olsun, istə ABŞ olsun, istə Hindistan olsun, istərsə də Rusiya, yaxud Çin olsun, bunu kiminə edəcəyi qətiyyən Ermənistən, ermənilər üçün fərqli və heç şübhəsiz ki, bu, yene də qorxudan irəli gəlir. Qorxu da səbəbsiz, təsadüfi deyil, görürler və anlayırlar ki, İrəvanın direndiyi dalan daralmaqdə davam edir.

Inam Hacıyev

"Ulu Öndər Heydər Əliyevin müstəqil dövlətçilik tariximizdə rolunun böyük olduğu şübhəsizdir. Ümummilli Lider Heydər Əliyevin hakimiyyətə gəlmişindən sonra müstəqil dövlətçilik üçün lazımlı və əhəmiyyətli olan bütün institutların formalaşdırılması, möhkəmləndirilməsi yönümüzündə sistemli addımlar atıldı. O cümlədən də, dövlətçilik sisteminin mühüm institutlarından biri olan media sahəsində də əhəmiyyətli addımlar atıldı". Bu fikirləri "Ses" qəzeti açıqlamasında "Bakı Xəbər" qəzetinin baş redaktoru Aydin Quliyev deyib.

Onun sözlərinə görə, müstəqil dövlətçilik siyasetinin həyata keçirilməsi üçün medianın bir institut kimi formalaşması ve möhkəmləndirilməsi olduqca vacibdir: "Media dövlət münasibətləri, media cəmiyyət münasibətləri, medianın özünün maddi texniki bazasının möhkəmləndirilməsi qarşıda dayanın və vacib işler görülməli sahələr idi. Jurnalistlərin özünün hüquqlarının və sosial vəziyyətinin daim dövlət himayəsi altında saxlanılması da olduqca vacib bir məsələ idi ki, Ulu Öndər Heydər Əliyevin hakimiyyətə gəlmişindən sonra bu yönündə ilk addımlar atılmağa başladı. Birinci növbədə "KıV haqqında qanun"da müəyyən dəyişikliklər edilmesi şərti ilə medianın inkişafının qanunvericilik bazasının möhkəmləndirilməsi yönümüzündə ilk tədbirlərin şahidi oldu.

Bundan başqa media orqanlarının, xüsusilə də, o zaman üçün xarakterik olan ənənəvi çap mediasının maddi texniki bazasının möhkəmləndirilməsi və redaksiyaların sosial vəziyyətinin yaxşılaşdırılması üçün müəyyən işlərin görülməsi vacib idi və Ümummilli Lider Heydər Əliyev də təcrübəli bir dövlət adamı olaraq, bunun vacib olduğunu nəzərdən qaçırmadı. Beləliklə, ilk olaraq, mətbuatın qanunvericilik bazasının möhkəmləndirilməsi, müəyyən ilkin islahatların həyata keçirilməsi, senzurənin ləğv olunması və bunun

"Medianın formalaşması və inkişafı Ulu Öndərin adı ilə bağlıdır"

ardınca isə həm jurnalistlərin sosial vəziyyətinin, rifahının yaxşılaşdırılması, həm də bütünlükə redaksiyaların maddi texniki bazasının möhkəmləndirilməsi üçün müəyyən işlərin görülməsi ardıcılılığı ilə işlər həyata keçirildi.

A.Quliyev bildirdi ki, o dövrə Azərbaycanın özünün maliyyə iqtisadi cəhətdən böyük çətinlikləri var idi və təbii ki, o zaman Ulu Öndər Heydər Əliyevin bir dövlət başçısı olaraq ayrı-ayrı media organlarına, jurnalistlərə dəstək xarakterində atıldığı addımlar indi nominal olaraq kiçik görənə bilər, amma o zaman Azərbaycan dövlətinin malik olduğu maliyyə iqtisadi güc bunun çox önemli olduğunu danmaq olmaz: "İkincisi, səhəbat mediyaya, mətbuatı hansı səviyyədə dəstəyin verilməsindən neçə manatlıq dəstəyin verilməsindən yox, medianın inkişafı üçün onun bir əhəmiyyətli institut kimi dəyərləndirilməsindən və bu instituta dövlətin gücü və əli ilə dəstəyin verilməsi iradesindən gedir ki, bizim üçün ən önemlisi bu idi. Ümummilli Lider Heydər Əliyevin ayrı-ayrı mətbuat orqanlarına nə qədər yardım göstərməsini bir anlığa kenara qoyram vacib olan o idi ki, dövlətçilik üçün vacib olan, əhəmiyyətli olan bu instituta dövlətin dəstək iradesinin də çox qəcələməz olduğunu lazımi dəyəri verdi və bu yönədə addımlar atıldı. İlk 5-6 ilin ərzində xatırlayıram ki, bəzi media organlarının, qəzetlərin mətbəələrə borcu müəyyən müddət donduruldu, sonra bəzi hallarda onun zəruri kimi addımların şahidi olduq. Mətbuat organlarına birbaşa yardımçılar edildi, hansı ki, o zamana qədər başqa ölkələrin

təcrübəsində şəxsən mən təkcə dövlət mətbuatı yox, azad mətbuat nümunələrini də dövlətdən maliyyə yardımını şahidi olmayımdım, hansı ki, bu, çox əhəmiyyətli idi. Senzurən ləğv olunması da söz və ifadə azadlığında dövlətin nə qədər maraqlı olduğunu bir daha ortaya qoydu və beziləri senzurən ləğv olunması ilə bağlı, hətta o dövrə müəyyən, yəni təfşili mövqelər tutsalar da, müəyyən ehtiyatlanmalar olsa da, senzurən ləğvi Azərbaycan media sisteminde bir xaosa gətirib çıxarda bilər və s. bu kimi ehtiyatlı mövqelər baxmayaraq, amma Ulu Öndər Heydər Əliyev atıldığı addımin yəni senzurən ləğvinin media sisteminde her hansı bir xəotik vəziyyətin yaranmasına gətirib çıxarmayaqını öncədən görə bildi və çox cəsarətli şəkildə bu addımı atdı. Bütün bunlar bizim medianın inkişafı qanunvericilik bazasının möhkəmləndirilməsi sosial iqtisadi bazasının gücləndirilməsi və bu yönədə dövlətin dəstəyinin çox əhəmiyyətli bir fəaliyyət istiqaməti olduğunu müstəqil Azərbaycan dövlətçiliyinin ilk illərindən məhz Ulu Öndər Heydər Əliyev nümayiş etdirdi. Ümummilli Lider Heydər Əliyevə qədər ölkəye rəhbərlik etmiş siyasi qüvvələr, şəxslər açıq deyək ki, bu istiqamətdə her hansı bir addım atmamışdır. Çünkü hansısa bir addımın atılmasından

"Azərbaycan 4 il sədrlik etməklə bir ilkə imza atdı"

"Qoşulmama Hərəkatı bu gün üz dövlətlərinin sayına görə Birləşmiş Millətlər Təşkilatından sonra ikinci yeridədir. İldən-ilə bu hərəkatın nüfuzu durmadan artır". Bu sözü SİA-ya açıqlamasında millət vəkili Aydin Mirzəzadə bildirib.

Millet vəkili qeyd edib ki, dünyanın ərazi, əhalisi və iqtisadi baxımdan güclü olan ölkələri bu hərəkatın üzvüdür: "Qoşulmama Hərəkatı heç bir hərbi bloka qoşulmadan dünya məqyasında bütün problemlərin dənisiq yolu ilə həll edilməsi və beynəlxalq hüququn əsas götürülməsini prioritet kimi götürür. Azərbaycanın bu təşkilata üzv olması dərin illərə dayanır. Lakin qısa zaman ərzivəsində yeni 2019-cu ildə dünyada qazandığı siyasi nüfuzla görə Azərbaycan bu təşkilatın sədri seçildi. Ötən il isə təşkilat tarixində ilk dəfə olaraq sədrlik müddəti uzadıldı.

Azərbaycan hərəkata 4 il sədrlik etməklə bir ilkə imza atıb. Həmçinin Azərbaycanın Qoşulmama Hərəkatına sədriyyət dövrlərində təşkilat bir çox vacib təşəbbüslerle çıxış etdi. Azərbaycanın spikerlik müddəti covid-19 pandemiyasının bütün dünyada yayıldığı bir dövredə təsadüf etdi. Həmin dövrde ölkəmiz Qoşulmama Hərəkatının adından BMT Baş Meclisinin xüsusi sessiyasına çağırılmasına nail oldu. Pandemiya dövrü olmasına baxmayaraq yenidən Azərbaycan dövlətinin başçılığı ilə onlayn (online) formada təşkilatın bir neçə vacib beynəlxalq tədbiri keçirildi. Azərbaycan tek sədr olke kimi yox, eyni zamanda dünya birliliyinin çox məsuliyyətli bir üzvü kimi pandemiya dövründə 80-a yaxın ölkəye koronavirusla mübarizə üçün müvafiq tibbi avadanlıqlar həmçinin vaksinlər hədiyyə etdi. Qoşulmama Hərəkatının Azərbaycanda növbəti sammitinin keçirilməsi ölkəmizin beynəlxalq birlikdə qazandığı siyasi nüfuzudur. Bu Bakının artıq diplomatiya paytaxtlarından biri olduğunu sübut edir".

Banuçiçək Hüseynli

qabaq gərək müstəqil mediaya dövlətin dəstəyinin özünün nə qədər vacib olduğunu lazımi qiyməti verə biləsən və buna anlaysıla yanaşa bilesən".

Baş redaktor onu da qeyd etdi ki, Ulu Öndər Heydər Əliyevin çox təcrübəli bir dövlət adamı olaraq Azərbaycan cəmiyyətinin problemlərinin işləşdirilməsi, onun dövlət orqanlarının nəzərinə çatdırılması, obyektiv medianın düzgün dövlət yönetimində nə qədər əhəmiyyətli bir funksiya daşıdığını lazımi şəkildə qiymətləndirə bildi: "Elə buna görə də, hətta bili-bilə də ki, onun dəstək verdiyi azad media nüma-

yəndələri müəyyən hallarda onun özünün də siyasetini təqnid edirlər və edəcəklər, amma dövlətin mediaya dəstəyinin nə qədər vacib olduğunu görə bili və bunu hər bir problemin, təzahürün üstündə təsəvvür edə bildi: "Bax Ulu Öndər Heydər Əliyevin gücү bunda id ki, O təqnidmediadan qorxmurdur, əksinə, təqnidmedi olanı dövlət mediası ilə bərabər təqnidmediyanın özünün də mənafələri naminə addımlar atılması ənənəsinin də başlanğıcını məhz Ulu Öndər Heydər Əliyev qoydu".

GÜLYANƏ

sində dərs aldılar, indi də sülh yolu ilə məsələlərin həllinə yanaşmamasının nəticəsi öncəkin-dən bəter ola bilər. Rusiya və Qərb tərəfinin maraqlarının toqquşduğu ərazi olduğuna görə öz nəzarətini qoruyub saxlamaq, münəaqişin başqa dövlətlər tərəfindən həllinə mane olmaq üçün Sergey Lavrovun bu səfəri baş tutub. Həm Lavrovun, həm də Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyevin görüş ərefəsində dediyi məsələlər öz nəticəsini verməlidir. Ermənistan tərəfi de bütün bunlardan bir nəticə çıxarmalıdır".

Ləman Əlizadə

Lavrovun səfərində Rusyanın məqsədi nədir?

"Postmühəribə dövründən sonra Ermənistən baxmayaraq ki istər sülh sazişi, istərsə də sərhədlərin müəyyənləşdirilməsi ilə əlaqədar bir çox sənədlərə imza ataraq razılaşdı, yenə də son zamanlarda açıq-aşkar üzərinə götürdüyü öhdəliklərdən boyun qaçırır". Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında Milli Məclisin deputati Aqil Məmmədov deyib.

Onun sözlərinə görə, artıq Ermənistən bu hərəkətləri normal qəbul olunur: "Birinci Qarabağ Mühəribəsindən sonra keçən 30 il müddətində də Azərbaycan sülh yolu ilə məsələləri həll etməyə çalışsa da, Ermənistən həmişə danışqlar aparmaqdan qaçıb. Yəni, tarixi vərəqləsek, bunu açıq-aşkar görə bilərik. Son zamanlarda Ermənistən yene də ikili standartlardan çıxış etməyə başlayıb. Onların Qərb meyilliliyi özünü göstərir. Həm də Rusiya, Azərbaycan və Ermənistən tərəfindən imza-

lanmış sənədlərə əsasən rus sülhməramlıları münaqışlı bölgələrde yerləşdirilib. Ermənistən sonrakı addımları, yəni Qərbə meyillilik məsələsi istər-istəməz Rusiya tərəfini də narahat etməye başlayıb".

Deputat sözlərinə davam edərək bildirib ki, Avropa İttifaqının oraya müşahidəçi qruplar göndərməsi müvəqqəti xarakter alsa da, Rusiyanın o ərazidəki ordusunun sıxışdırılması kimi qəbul olunur: "Açıq deyilməsə belə bu yalnız bu cür qəbul olunmalıdır. Rusiya tərəfi də bundan narahat olmaya bil-

məz. Rusiya istəyir ki, imzalanmış sənədlərə əks olunan məsələlər tezliklə öz həllini tapsın. Bildiyimiz kimi, son zamanlarda Xankəndi-Laçın yolunda keçirilən aksiyalarla da bağlı narahatçılıqlar var. Bu onu göstərir ki, həmin yollar hansı formadasa nəzarət altında olmalıdır. Bizim ekofeallarımızın təşəbbüsü ilə keçirilən aksiyani dəfələrlə alqışlamışq. Onlar bu istiqamətdə öz fikirlərini dünya ictimaiyyətinə çatdırıbilirlər. Ermənistən Baş Naziri Paşinyanın bir açıqlaması da narahatlıq doğurur ki, Laçın yolunda nəzarət-buraxılış məntəqəsinin qurulmasına bir növ etiraz edir. Bu, beynəlxalq qanuna sığışmayan bir məsələdir. Əslində, Paşinyanın anlamalıdır ki, bir dövlətdən digərinə gedilirsə, orada sərhəd-buraxılış məntəqəsinin olması qaćınlaşdırılır. Ermənistən öz tərəfində buraxılış məntəqəsini qoymursa, bu onun öz işidir. Amma Azərbaycan tərəfinin hüquqi əsasları var ki, başqa bir dövlətə sərhəd bölgəsində nəzarət-buraxılış məntəqəsi yerləşdirilsin".

Ermənistən bir mövqədə dayanmalıdır. Ermənistən dövləti anlamalıdır ki, onun sülh danışqlarından boyun qaçırması nə ilə nəticələnə bilər. Necə ki Birinci Qarabağ Mühəribəsində sülh danışqlarından qaçmanın sonunda 44 günlük Vətən müharibə-

Regional güc mərkəzi, dünyada söz və nüfuz sahibi olan Azərbaycan qlobal geosiyasi gündəliyi müəyyənləşdirən növbəti beynəlxalq tədbirə ev sahibliyi edəcək. Martin 2-də paytaxt Bakıda BMT-dən sonra ikinci ən böyük təşkilat olan, sıralarında 120 ölkəni birləşdirən Qoşulmama Hərəkatının post-pandemiya dövrünə həsr olunmuş Sammiti baş tutacaq.

Müxtəlif beynəlxalq təşkilatlarda fəal təmsil olunan, qərarların qəbulunda və icrasında yaxindan iştirak edən Azərbaycan dünya siyasi arenasında çoxterəfli diplomatianın inkişafına mühüm töhfələr verir. Dünya dövlətlərinin üçdeikisini əhatə edən Qoşulmama Hərəkatının sədrliyi dövründə çəvik və semərəli fəaliyyəti də bu baxımdan xüsusi əhəmiyyətə malikdir.

Milli maraqlara və qlobal çağırışlara adekvat strateji kurs həyata keçirən Azərbaycan 2011-ci ildən Qoşulmama Hərəkatının üzvüdür və 2019-cu ildən təşkilata sədrlik edir. Azərbaycanın sədrliyi dönməndə Hərəkatın fəaliyyəti – müzakirə olunan məsələlər və qəbul edilmiş qərarlar beynəlxalq siyasi proseslər, həmçinin BMT Baş Assambleyasının gündəliyinin formallaşmasına ciddi təsir göstərib. Təsadüfi deyil ki, prosedura görə, Azərbaycanın sədrlik müddəti 2022-ci ildə bitmeli olsa da, hərəkətə üzv dövlətlərin yekdil istəyi ilə bu müddət 2023-cü ilə qədər uzadılıb. Daha dəqiq desək, Qoşulmama Hərəkatına üzv dövlətlər ölkəmizə Hərəkətə əlavə bir il de sədrlik etmək bərdə müraciət ürvanayıblar və bu müaciət respublikamız tərəfindən müsbət deyərləndirilib.

Qoşulmama platforması ölkəmizə prinsipi-

al və sistemli beynəlxalq dəstəyin təmin edilməsi xüsusunda da çox önemlidir. Sadəcə, iki faktı diqqət yetirək:

- 2011-ci ildə BMT Tehlükəsizlik Şurasının qeyri-daimi üzv seçilməsi prosesi zamanı Azərbaycanı dəstekleyən ölkələr sırasında Qoşulmama Hərəkatında təmsil olunan dövlətlərin mühüm rolü oldu. Əlbəttə, bu, Azərbaycanın yüksək beynəlxalq nüfuzunun göstəricisi, Prezident İlham Əliyevin dərin strateji diplomatiya siyasetinin nəticəsi idi. Qoşulmama Hərəkatının sıralarında birləşən dövlətlərin və digər ölkələrin dəstəyi, başqa sözlə, beynəlxalq ictimaiyyətin etimadı isə özünü doğrultdu. Azərbaycan BMT TS-dəki fəaliyyəti ilə humanizm dəyərlərinə, sülh, sabitlik və təhlükəsizliyə, tələyülü məsələlərdə beynəlxalq həmrəyiye və əməkdaşlığı böyük önəm verdiyini nümayiş etdirdi;

- 44 günlük Vətən müharibəsi dövründə BMT Tehlükəsizlik Şurasında aparılan müzakirələr zamanı Qoşulmama Hərəkatının üzv dövlətləri Azərbaycana qarşı qərəzlə və qeyri-obyektiv qətnamənin qəbuluna mane oldular. Bu ölkələr təklif edilən sənəd layihəsinə Tehlükəsizlik Şurasının 822, 853, 874, 884 sayılı qətnamələrinə istinadın daxil edilməsinə dair israrlı mövqə nümayiş etdirdilər. Bunun nəticəsində Tehlükəsizlik Şurasının bir sıra daimi üzvləri bayanat layihəsini geri götürməyə məcbur oldular.

Azərbaycanın həm təşkilat daxilində, həm de Hərəkata sədr kimi fəaliyyətinin çox mühüm istiqamətlərindən, eləcə də faydalı nəticələrindən biri Qoşulmama Hərəkatı ilə digər beynəlxalq təşkilatlar arasında əməkdaşlıq əlaqələrinin qurulması və inkişafıdır. Qeyd etmək lazımdır ki, Qoşulmama Hərəkatının Təmas Qrupu formatında 2020-ci ilin may ayında keçirilən Zirvə görüşündə 120 ölkə, həmçinin tərkibində 55 dövləti birləşdirən Afrika İttifaqı təmsil olunub. Bundan başqa, sıralarında 27 dövlətin yer aldığı Avropa İttifaqı ilk dəfə olaraq Qoşulmama Hərəkatının tədbirinə qatılıb.

Bunlara yanaşı, Azərbaycanın sədrliyi dövründə və yüksək feallığı fonunda Qoşulmama Hərəkatında mühüm ilklər və yeniliklər imza atılıb. Hərəkatın Parlament Şəbəkəsi və Gənclər Təşkilatının təsis olunması bu baxımdan xüsusi vurğulanmalıdır.

Beleliklə, bəzilərinin bədəbin proqnozlarının eksiñə olaraq, Qoşulmama Hərəkatının fəaliyyət dairəsi genişlənir, idarəetmə mexanizmi təkmilləşir və təşkilatın işində yeni mərhələ başlanır. Bu günlərdə Azərbaycanın başkəndi, regionun isə diplomatiya paytaxtı olan Bakıda Qoşulmama Hərəkatının tarixində yeni və daha önəmlı səhifə açılır.

Ex Mariya, Mariya...!

Lavrov Bakıya gəldi və rəsmi danışıqlardan sonra geri döndü. Fəqət, geri döndükdən sonra elə onun özünün rəhbərlik etdiyi xarici diplomatiya idarəesinin digər rəsmisi, daha dəqiq desək, mətbuat katibi Mariya Zaxarovanın Rusiya Federasiyasının Xarici İşlər Nazirliyinin rəsmi səhifəsində bilavasita Azərbaycanın maraqlarına zidd olan bir paylaşım etməsi anlaşılmaz qalmaqdadır.

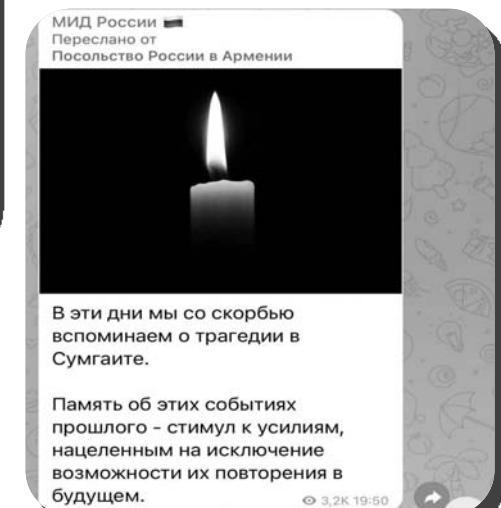

rının növbəti ildönümü günündə Rusiya XİN-nin, elə lap Lavrovun özünü, həm də Zaxarovanın (!) susqun qalmalarının da arxasında nələrin dayandığını ehtimal etmək, əslində, çətin deyil.

Həmin günün – 26 fevral Xocalı soyqırımıının ildönümündə Rusiya XİN-nin rəsmi səhifəsində təmtəraqla Lavrovun Azərbaycana səfəri barədə məlumat verilib və ən azından, alt yazida kiçik bir qeyd də etmək olardı hər halda. Amma edilmədi, eksinə, erməni cinayətkarının başçılığı altındakı qətlam dolayısı ilə Azərbaycan xalqının ayağına yazılı (**!?**)

Bəli, dövlətlərərəsə münasibətin tənzimlənməsi öz yerində, lakin digər dövlətin maraqlarına zidd addımların atılması əsla qəbuledilməzdır. Bəs onda etibarlılıq, etimadlıq və qarşılıqlı səmimiyyət prinsipləri nəcə olsun, xanım Zaxarova?

Yeri gəlmışkən, görəsən, xanım Zaxarova bu günlərdə ermənilərin yalnız Xocalıda deyil, 20 yanvar 1990-ci ildəki şəhidlərimizin və 2017-ci ildə məhz erməni terrorularının əli ilə qətle yetirilmiş balaca Zehranın fotosu kollarını “Azərbaycan tərəfinən məzlm və əzabkeş erməni xalqının

O, 1988-ci ilin fevralında SSRİ “KQB”nın mülətlərərəsə münaqişənin dərinleşməsi yönündəki kirli planı üzərində mehz cinyətkar erməni qətlərərəsələrinin əli ilə təbiq etdirdiyi qətlam olaylarına görə demək olar ki, Ermenistan xalqına başsağlığı ünvanlayıb. Həmin mövzü ilə bağlı RF XİN-nin rəsmi telegram kanalındaki dərci siz də dəyərlə oxucular, görün və bu oyunbazählərin Azərbaycanın maraqlarına qarşı yönəldilmiş texribat olub-olmadığı qənaətnə gəlin!

Buradan iki məsələ ortaya çıxır – ya RF-nın XİN-nin mətbuat katibliyinə birbaşa cavabdeh şəxs olan Zaxarova 35 il əvvəl Sumqayıtda yaşanan hadisələrin gerçək tərəflərindən məlumatlı deyil, ya da o, fevral ayının soyuq gecəsində çox sevdiyi vodkasının aşırı təsiri altında olub...

Birinci məsələ inandırıcı deyil və Zaxarova hər halda Sumqayıt olaylarının kimlər tərəfindən tərdildildiyindən də çox gözəl məlumatlıdır. İkinci məsələ isə nə qədər təcəccüblü görünse də, inandırıcıdır. Yəni, Mariya həm ciddi provokasiyaya yol açıb, həm də bunu spirtli içkinin təsiri altında edib. Zaxarova əla bilir ki, Sumqayıt cinayətinin başında dayanan erməni residivist Eduard Qriqoryandır və bu qaniçən cəllad hazırda Moskvaətrafi əraziləde yaşayır. Məgər Mariya Vladimirovna kursda deyilməti? Əlbette ki, kursdadır!

Amma bu kimi texribatın, məhz Lavrovun Bakıda rəsmi sefərdə olduğu vaxtda, mühüm danışıqlar apardığı zamanda tərədiləməsi ələlxüsəs bir məqamı açıga çıxarı: bunun adı bir tesadüf olduğunu inanmaq çətindir...

Efecə də çox maraqlıdır ki, Xocalı soyqırı-

www.sesqazeti.az

Rövşən RƏSULOV

İlham Əliyev: "Əminəm ki, yüz minlərlə keçmiş köçkün yaxın gələcəkdə öz doğma torpağına qayıdacaq"

Məcburi köçkün adı altında 30 ilə yaxın yaşamış vətəndaşlarımız artıq bu adın ağrı-acısı altında yaşayırlar. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi altında müzəffər ordumuz, rəşadətli əsgərlərimiz düşmən tapdağı altında qalan torpaqlarımızı azad etdi, bu tarixi zəfərə xalqımıza əvəzsiz qürur hissi yaşatmış oldu. 44 günlük Vətən müharibəsində qısa bir zamananda uğurlu əməliyyatlar nəticəsində düşmən tapdağı altında olan torpaqlarımızın işğaldan azad olunması ilə Ermənistanın 30 ilə yaxın davam edən işgalçılıq siyasetinə son qoyuldu. Ermənistan tərəfindən işğal altında saxlanılmış bu ərazilərdə Azərbaycanın şəhərləri və digər yaşayış məntəqələri, o cümlədən infrastruktur obyektləri tamamilə dağdırıldı, milli-mədəni irsimiz məhv edilib, təbii sərvətlərimiz talan olunub. Bu gün işğaldan azad olunan ərazilərimizdə abadlıq-quruculuq işlərinə başlanılıb. Azərbaycanın iqtisadi gücü işğaldan azad olunan ərazilərdə yeni həyatın başlanmasına imkan verir. Azərbaycan yalnız özünün maliyyə resurslarına arxalanaraq sıfır dan yeni şəhər və kəndlər salır. 2021-ci ilde bu məqsədə dövlət bütçəsindən 1,3 milyard, 2022-ci ilde isə 2,2 milyard ABŞ dolları məbləğində vəsait ayrılmışdır. Təbii ki, Böyük Qəlebənin nəticəsində yaradılmış yeni realliq Qarabağın bərpası və inkişafını nəzərdə tutan Böyük Qayıdış strategiyasının aktuallığını təmin edir. Hazırda işğaldan azad edilmiş ərazilərin bərpası, geləcək inkişafının təmin olunması, zəruri infrastrukturun yaradılması və əhalinin doğma torpaqlarına qayıdış istiqamətində genişməyəsi tədbirlər həyata keçirilir. Dayanıqlı sülhə, tərəqqiye əsaslı Azərbaycan Vətən müharibəsindən ötən müddət ərzində işğaldan azad olunmuş ərazilərin minalardan və partlamamış herbi sursatdan təmizlənməsi, müasir yaşayış, istehsal və xidmet infrastrukturunun qurulması istiqamətində kifayət qədər layihələri həyata keçirib və bu davamlıdır. Eləcə də nəqliyyat-kommunikasiya xətlərinin bərpası, xüsusilə Zəngəzur dəhlizinin açılması istiqamətində müüm işlər görüllər. Qısa bir zamanda

Böyük Qayıdışın ilk karvanı olan Ağalıya edilən köç, eləcə də, Şuşada, Füzulidə və digər ərazilərdə görülen işlər bunu deməyə əsas verir. Bu Azərbaycanın gücünün göstəricisidir. Beynəlxalq hava limanlarının inşa olunması, 100 kilometrlər dəmər yolunun çəkiliş məsələ regionun logistik simasını tamamilə dəyişdirəcəkdir.

HƏRB MEYDANINDA SÖZÜNÜ DEYƏN AZƏRBAYCAN BU GÜN QURUCULUQ MEYDANINDA DA SÖZÜNÜ DEYİR

Hərb meydanında sözünü deyən Azərbaycan bu gün quruculuq meydanında da imza atlığı lahiyələri ile sözünü deyir. İşğaldan azad olunan ərazilərdə böyük abadlıq-quruculuq işləri davam etdirilir. Bildiyimiz kimi, azad olunmuş Qarabağ və Şərqi Zəngəzur yaşıl enerji zonası elan edilmişdir. Bu və ya digər layihələr çox böyük perspektivə malikdir. Azərbaycan dövləti postpandemiya və postkonflikt dövründə keyfiyyətə yeri olan və 2022-2030-cu illəri əhatə edən strateji inkişaf mərhələsinə daxil olub. Uğurla həyata keçirilən sosial-iqtisadi islahatlar milli iqtisadiyyatın davamlı inkişafını, müasir sosial-iqtisadi infrastruktur quruculuğu proseslərinin sürətlənməsini, insan kapitalının davamlı inkişafını təmin edir. Bildiyimiz kimi, qarşıya

Böyük Qayıdış: ƏZƏLİ TORPAQLARA YOL ALAN KARVANLAR

qoyulmuş hədəflərin reallaşdırılması məqsədilə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin məlumat Sərəncamı ilə "Azərbaycan 2030: sosial-iqtisadi inkişafa dair Milli Prioritetlər" təsdiq edilib. Bu prioritetlərə söykənən dövlət başçısının Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan Respublikasının 2022-2026-ci illərdə sosial-iqtisadi inkişaf Strategiyası"nda əks olunmuş "İşğaldan azad olunmuş ərazilərə Böyük Qayıdış" Milli Prioritetinin icrasının təmin edilmesi məqsədilə "Azərbaycan Respublikasının işğaldan azad edilmiş ərazilərinə Böyük Qayıdışa dair I Dövlət Proqramı" təsdiq edildi. Qarsıya qoyulan Strateji prioritetlər sırasında "universallıq", "inteqrasiyalı yanaşma" və "heç kimin geridə qalmaması" kimi prinsiplərə əsaslanan Dayanıqlı Inkişaf Məqsədlərinə və onların müvafiq hədəflərinə uyğunlaşdırılması da yer alıb. İşğaldan azad edilmiş ərazilərin yenidən qurulması, bərpası, dayanıqlı inkişafının və əhalinin yüksək həyat səviyyəsinin təmin olunması üçün zəruri infrastrukturun yaradılması istiqamətində ardıcıl tədbirlər görülür. Məlumudur ki, Azərbaycan Zəfər qazandıqdan sonra işğaldan azad edilmiş ərazilərdə müxtəlif yaşayış məntəqələri arasında, eləcə də bu məntəqələri ölkənin digər şəhər və rayonları ilə birləşdirən nəqliyyat infrastrukturunu formalaşdırılmağa başlanıldı. Əlbəttə ki, strateji əhəmiyyət kəsb edən məsələlərin çevik həlinə xidmət edən peşəkar idarəetmə sisteminin mövcudluğunu işlərin sürətlə və səmərəli həyata keçirilməsində mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

gedəcək. Eyni zamanda, Böyük Qayıdış Proqramında bizim bütün planlarımız öz əksini təpib və əminəm ki, yüz minlərlə keçmiş köçkün yaxın gələcəkdə öz doğma torpağına qayıdacaq", - deyə Azərbaycan Prezidenti çıxışlarını birində bildirmişdir.

"HƏTTƏ HEÇ VAXT O YERLƏRİ GÖRMƏYƏN GƏNCİN, USAQLAR, MƏKTƏBLİLƏR BÖYÜK HƏVƏSLƏ AğALIYA QAYIDIBLAR"

Bildiyimiz kimi, birinci pilot layihə olan "Ağlı kənd" layihəsi Zəngilanla icra edildi, Beynəlxalq hava limanlarının - Füzulidə Beynəlxalq hava limanının, Zəngilan Beynəlxalq hava limanının istifadəyə verilməsi Azərbaycanın nəhəng quruculuq işlərinin həyata keçirməsindən xəbər verir. Artıq işğaldan azad edilmiş Zəngilan rayonunun Ağalı kəndinə Böyük Qayıdışın növbəti mərhəlesi başlayıb. Xatırladaq ki, Birinci, ikinci, Üçüncü Ağalı kəndləri 2020-ci ilin oktyabrın 28-də işğalçılarından azad edildi. Altı aydan sonra Ağalıda yeni kəndin təməl daşı qoyuldu. Ağalı kəndinə əhalinin köçürülməsi Böyük Qayıdışın ilk sorağı idi. İşğala qədər bu inzibati ərazi 3 kəndi birləşdirib. Həmin dövrə Birinci Ağalıda 40 ailə (154 nəfər), ikinci Ağalıda 60 ailə (245 nəfər), Üçüncü Ağalıda isə 161 ailə (675 nəfər) yaşayıb. Hazırda bu kəndlərdən olan ailələrin ümumi sayı 352-dir (1504 nəfər).

Ağalı kəndinə birinci mərhələdə 41 ailə köçürüldü. İlkin mərhələdə köçürülen ailələr əsasən, müvəqqəti məskunlaşma yerlərində ən ağır şəraitdə yaşayınlar arasından seçildi. Artıq Ağalı kəndinə köçün növbəti mərhələsinə start verildi. Bu mərhələdə növbəti 20 ailə, 94 nəfər Zəngilanın Ağalı kəndinə köçürülrən. Onlardan 50 nəfərdən ibarət 10 ailə artıq 28 fevralda yola düşdü, 44 nəfərdən ibarət 10 ailə isə mart ayının 3-də köçürülcək. Bu günədək Böyük Qayıdış layihəsi çərçivəsində Zəngilan rayonunun Ağalı kəndinə ümumilikdə 86 ailə, 420 nəfər köçürürlər. Köçürürlər keçmiş məcburi köçkünlərin böyük qismi əsasən, daha ağır şəraitdə yaşayınlar. Müvafiq qurumlar tərəfindən sakinlər peşə ixtisaslarına və bacarıqlarına uyğun şəkildə işlə təmin ediləcəklər. Onlar müxtəlif dövlət qurumlarında, ictimai iaşə obyektlərində, tikinti şirkətlərində, tikiş fabrikində və digər yerlərdə çalışacaqlar. Köçürülmüş əhalinin bütün infrastruktur şərait - dövlət xidmətləri mərkəzi, məktəb, bağça, bank, poçt, ictimai iaşə obyektləri və sair mövcuddur.

Ağalı kəndində müasir şəhərsalma standartları tətbiq olunub. Küçələrin "ağılı" işləşdirilməsi, isti və soyuğadavamlı ekoloji evlərin inşası, məişət tullantılarının idarə olunması, günəş panellərinin quraşdırılması kimi amillər bu konsepsiyanın tərkib hissəlidir. "Bu il Ağalı kəndində həyat artıq bərpa edilib, - deyə Prezident bildirib: "Birinci layihə icra edilmişdir və zəngilanlılar öz doğma torpağına qayıtmışlar. Bu, tarixi hadisədir. Çünkü məhərabədən iki il keçmədən - cəmi il yarımından sonra biz artıq birinci keçmiş köçkünləri öz doğma torpaqlarına qaytarmışıq, onlar üçün gözəl şərait yaratmışıq. Bu, bir daha onu göstərir ki, dövlətimiz güclüdür və iradəmiz yerindədir. Eyni zamanda, bu, xalqımızın böyüklüyünü göstərir. Onu göstərir ki, bizim vətəndaşlarımız öz dədə-baba torpaqlarına bağlıdır, necə deyərlər, torpaq çəkir. Hətta heç vaxt o yerləri görməyən gəncələr, uşaqlar, məktəblilər böyük həvəslə Ağalıya qayıdılınlar ve bu, bir daha xalqımızın böyüklüyünü göstərir. Onu göstərir ki, məcburi köçkünlər qayıdış günüünü sebirsizliklə gözləyirlər".

Zümrüd BAYRAMOVA

Ailə dedikdə ilk ağıla gələn kişi və qadınlar olur. Ailədə ilkin vəzifələri ata və ana olan kişi və qadın. Bu vəzifələr təbii ki, uşaq dünyaya gələndən sonra yaranır. Elə ailədə uşaq doğulandan sonra onlarla yeni vəzifə də meydana gəlir. Lakin biz bəzən bu vəzifələrin nədən ibarət olduğunu anlayır, anladığımıza görə də öhdəsindən gəlməyə çalışırıq. Bəzən isə vəzifələrimizin nədən ibarət olduğunu dərk etmədiyimizə görə müəyyən problemlərlə qarşılaşıraq.

Tək uşaqlarla bağlı yox, kişi və qadını bir ortama getirən ailəde onlara hüquq və vəzifələr vardır ki, bunlar qarşılıqlı şəkildə qorunur, həyata keçirilir və yaxud da əksinə... Belə isə bu yazımızda ailələrimizdən, kişi-qadın hüquq və vəzifələrindən səhbət açaq.

Qarşılıqlı hörmət, saygı ailənin təməl daşıdır

Hələ ailədə vəzifələr formalasızdan əvvəl qadın və kişinin bir-birilərinə hörmət və saygısı ailənin təməl daşıdır. Yəni evliliyin ilk gündündən ailədə münasibətlər necə qurularsa, sonrakı dövrədə o cür davam edəcəkdir. Bu, "Ailə" adlı kitabın ilk səhifəsidir. O səhifəyə ilk gündən hansı dəstə-xətlə yazmağa başlayarsansa, sonadək o dəstə-xətlə de davam edəcəkdir.

Ailədə hörmət və saygı nədir? Ailə yeni qurulub. Yeni ailə ya özünə məxsus mənzilidə, ya da oğlanın atasının evində yaşayır. Yəni bu, əvvəlcədən-yəni toydan əvvəl məlum olduğundan həm kişi, həm də qadın hər iki hala hazır olmalıdır.

Yeni qurulan ailələrin ayrı yaşaması daha məsləhətdir. Düzdür, bizde tarixən ailə içərisində yaşayıb. Ve belə bir təsəvvür formalaslaş ki, bir oğlu varsa, onu ayırmalı, el səni qınay. Əgər iki-üç oğlu varsa, o birilər evlənənə kimi bu ailə səninlə bılıkdə yaşamalıdır.

Qədim adət-ənənələrimizə, ailə dəyərlərimizə böyük saygı ile yanaşırıq, bu, hər birmizin də borcudur. Ona görə ki, bu dəyərləri biz yalnız öz övladlarımıza verməklə yaşada bilərik. Lakin ailə dəyərlərimiz tek ailə içərisində ailənin yaşaması deyil. Minlərlə dəyərlərimiz var ki, onlar necə ki, bu günədək yaşadılın, bundan sonra da yaşadılacaq.

Lakin ailə içərisində ailənin yaşamasına bu günün prizmasından baxıqdır, həqiqətən çətinliklərin yarana biləcəyi də gözlər öününe gəlir. Məsələn, yeni qurulan ailənin qadınının bu ailəyə uyğunlaşması, bu evin qayda-qanunu bilməsi üçün zamana ehtiyac var. Təbii ki. Bu baxımdan da həm qayınana, həm də gelin sebirlə olmalıdır ki, o zaman gelib keçsin və hər şey öz qaydasına düşsün. Lakin bəzən qarşılıqlılaşdırılmış hadisələr bunların əksini göstərir. İki-üç aylıq gəlinlər qayınana tərəfindən məzəmmət edilməyə başlanılır. Qayınana gəlinə səher yuxudan gec oyandığı, yoldaşını onun işə yola saldığı, bir əşyanın yerinin bura deyil, ora olduğunu dəfələrlə söyləmək münasibətlərin pozulmasına təməlini qoyur.

Hər bir qadının eyni xarakterde olmadığı, nəzərə alsaq, təbii ki, buna qarşılığın da oxşar olmadığını asanlıqla demek olar. Bəli, qayınananın iradalarını bir qadın bir cür, digəri isə başqa cür qəbul edir. Bu, ya elə ilk aylardan münasibətlərin pozulması ilə, ya da sebirlə edib hər şeyin qaydasına düşməsini gözləməklə nəticələnir. Təbii ki, bu münasibətlər er-arvad münasibətlərinə təsir edir və onlar arasında ilk aylardan söz-səhbətin yaranmasına şərait yaradır. Belə olanda kişi tərəfindən qadının vəzifələri sadalanmağa başlayır.

Müəyyən edilən vəzifələr

Bəli, belə olanda kişi qadın üçün vəzifələr müəyyən etməyə başlayır: sən bu evin gəlini-sən, səher hamidən əvvəl oyanmalısan, süfrəni hazırlamalısan, hamını işə yola salmalısan, sonra yır-yışla məşğul olmalısan, evin bütün iş-güçünü sən görməlisən, anam illərdir ki, bizim qayğımız çəkir, ta yaşaşıb, qoy dincəlsin.

Bunun qarşısını kim almalıdır? Əlbəttə, biz valideynlər. Gəlin daha çox qayınanası ilə təməsda olduğu üçün ilkin münasibətlərin qorunmasına, səhv vəzifələrin qoyulmaması-

na da o cavabdehdir. Qayınana evdə öz vəzifələrini normal şəkildə həyata keçirirsə, həyət yoldaşı ilə hüquq və vəzifələrini düzgün idarə edə bilirlərse, deməli, bu, yeni qurulan ailə üçün de nümunə olacaqdır. Yoxsa qayınana vaxtılıq öz qayınanası tərəfində sixişdirilsə, el içində deyildiyi kimi, qul kimi işlədilisə, gözünün yaşı qurumayıbsa, hüquq, vəzifəsi bilinmeyib, o da bu gün bunun acığını öz gəlinində çıxırsa, bu, əsla düzgün deyil və yeni ailənin təməl daşını laxladacağına şübhə yoxdur. Əksinə, qayınana öz qayınanasından fərqli olarsa, gəlinini öz qızı kimi qəbul edərsə, özünün vəzifəsinin nə olduğunu, gəlinin vəzifəsinin nə olduğunu bilərsə, söz-səhbətin yaranmamasına çalışarsa, səbirlə olarsa, bunun yeni ailəyə də müsbət təsiri böyük olar.

Ən yaxşı hal isə odur ki, qayınana gəlini ilə qarşılıqlı anlaşa bilsin. Yəni gəlinin bacarımadığı işi, səhv hərəkətini onu acılamasıla yox, qarşısına əyleşdirib semimi səhbətə başa salınsın. Belə olan halda bütün münasibətlər ilk gündəki kimi saygılı olacaq və belə de davam edəcək.

Cox təessüf ki, əsrlər, illər gəlin-qayınana münasibətlərini əsla tənzimləyə bilmir. Zaman bir məsələnin qarşısında hələ də acizdir ki, qayınana-gəlin münasibətlərində hansı tərəf haqlı, hansı tərəf haqsızdır. Bu, illərin gündəm mövzusu olsa da, gəlinlə qayınana arasındaki 25-30 yaş fərqi haqlı tərəfin kim olduğunu özü söyləyir. Əlavə izaha ehtiyac yoxdur.

Beləliklə də vəzifələrin səhv təyin olunması ailədə ilkin münasibətlərin pozulmasına, ər-arvad arasında soyuqluğun yaranmasına səbəb olur. Həmin ailə sonralar ata evində ayrılib müstəqil yaşamağa başlasa da, münasibətlər bərpa oluna bilmir, çünki təməl artıq silkələnmişdir.

Müştəqil yaşayan ailələr

Belə də olur ki, ailə evliliyin ilk gündündən sərbəst yaşamağa başlayır. Bu halda da qadın və kişi vəzifələrinin nədən ibarət olduğunu yaxşı bilmelidir. Yoxsa münasibətlər tamamilə pozular. Məsələn, qadın bir gün ərzində hara gedəcəyi, haradan geləcəyi barədə həyat yoldaşına məlumat verməlidir. Bu, böyük etikadır ki, heyati bir yerde paylaşmağa qərar verən iki nəferin bir-birilərinin hara olması haqqında məlumatları olur. Bəzi gənclərimiz var ki, bunu qətiyyən qəbul etmək istəmir, icazə kimi başa düşürələr. Lakin bu, icazə deyil, sadəcə məlumat xarakterlidir. Eynilə də kişi, o, əger idən sonra dostu ilə və yaxud işə bağlı görüşü olacaqsə, bu barədə həyat yoldaşına xəber verməlidir. Bu, onun vəzifəsidir, çünki ailəlidir, evdə gözələyən var və onun hüququndur ki, həyat yoldaşının harada olduğunu bilsin.

Elə ki, uşaq dünyaya gəlir, bundan sonra isə ailədə yeni vəzifələr müəyyənləşir. Yəni uşaq ortaş bir anlamda olduğu üçün sözsüz ki, vəzifələr də ortaş olmalıdır. Yoxsa kişi bütün gün uşaq baxmasını, gəzintiye çıxarılmasını, üstəlik də evin digər işlərinin də öhdəsindən gəlməsini qadının vəzifəsi hesab edir, bu, tamamilə yanlışdır və qadının hüquqlarına qarşı saygısızlıqdır. Kişi "uşağın səsini kəs, mən gecəni yatmasam, sabah necə işə gedərəm" deyir, həyat yoldaşına qarşı böyük hörmətsizlik edir. Onsuz da ərinin işə gedəcəyini düşünən hər bir qadın gecələr uşağı sakitləşdirməye can atır.

Uşaq qarşılıqlı şəkildə, köməkliklə böyüdülməlidir. İlk aylarda uşaq təbii ki, ailənin normal yaşayışını pozacaq. Gecə yuxusuzluğu da olacaq, gündüz narahatlığı da. Lakin bunların hər birinin öhdəsindən gəlməsi qadının vəzifəsi olaraq qəbul edilərsə və ona heç bir köməklik göstəriləməzse, bu,

Ailədə saygı hüququ üstələyərsə...

doğru olmaz.

Müstəqil yaşayan ailələr uşaqlar dünyaya gələnədək iki nəfərdən ibarət olduqlarına görə burada hüquq və vəzifələr daha aydın şəkildə görünür. Bu hüquq və vəzifələrə əvvəldən hansı saygı ilə yanaşılarsa, sonrakı dövrə də o cür davam edəcəyinə şübhə yoxdur. Uşaqlar doğulandan sonra isə ailədə kimin hansı vəzifəyə malik olması saygı ilə də davam olunur.

Bir sözə, evdə məişət tullantısını atmaqdan tutmuş, uşaqları bağçaya, məktəbə aparıb-götürməyədək, evin bazarlığında dərbi biri qarşılıqlı anlaşıma şəklində görülməlidir.

Hörmət ailənin təməl daşıdır

Bəzən düşünürük ki, ailələr nə üçün dağıllır. İnanın ki, dağılan ailələrin eksriyyəti saygısızlıq səbəbindən dağıllır. Saygısızlıq bəzən o həddə çatır ki, insan buna döze bilmir. Məsələn, qayınanın "gəlin mənim süpürgəmdir, haraya qoysan, orada da dayanmalıdır", "gəlin məndən icazəsiz ata evinə gedə bilməz" və yaxud "gəlin olan yerdə mən nə üçün yemək hazırlamalı, qab yumalı, süfrə açmalyam" kimi iddialar saygısızlıq deyil, bəs nedir? Dünənədək bütün işlərini özü görən, qızına qab yudurtmayan qayınana necə olur ki, gəlin gələndən sonra bunlardan imtina edir?

Və yaxud da müstəqil yaşayan ailələrdə ər idən gəlir ki, arvadı evdə yoxdur. Bu ər arvadını harada axtarmalıdır, maraqlı deyilmi? Arvad gedib atası evinə, rəfiqəsi ilə görüşməyə çıxıb, evdən xeyli aralıda yerləşən mağazaya gedib, bu barədə erine məlumat verməyib. Ər belə olan təqirdə onu harada axtarmalıdır? Axtarması necə, doğrudurmu? Və yaxud uşağı bağçaya, məktəbə aparmaq-götirməyi ər-arvad bir-birilərinin üstünə atırlar. Ər deyir bu, mənim vəzifəm deyil, arvad deyir ki, bəs mənim necə, vəzifəmdir? Ər de bunun qarşılığında deyir ki, doğmusan, aparmalısan da, getirmələn də. Bax burada ən birinci gözə görənən sayğıdır. O saygı ki, artıq yaşayışa tükənməye başlayır. Tükəndikcə isə bir evin təməl daşı zədələnməye başlayır. Beləliklə üst-üstə gələn bu kimi problemlər həmin təməl daşını zədələyə-zədələyə bir gün tamamilə yuxilmasına səbəb olur. Ailə dağıllır, hər kes bir tərəfə üz tutur, uşaqlar travma alır, bir gələcək mehv edilir.

Lakin olmaz ki, kişi və qadın qarşılıqlı saygı ilə evin bütün işlərinin öhdəsindən gələsinler? Təbii ki, olar. Lakin insanların içindəki "mən"lər buna imkan verərsə...

Kişi qadının, qadın isə kişinin iş rejimi, vaxtını düzgün hesablaya bilərsə, bir-birilərinə hansı işlərde kömək edə bileyək-lərini də planlaşdırıb bilərlər. Beləliklə də sənin vəzifəndir, mənim vəzifəmdir sözlərinil də işlətməyə lüzum qalmaz, qarşılıqlı anlaşma və əsasən də saygı şəraitində həyat sakit və məhrəbanlıqla öter.

Saygı hüququ üstələyir

Hər bir ailədə həm kişinin, həm də qadının özünəməxsus hüquq və vəzifələri vardır. Vəzifələr ayrı-ayrı olsa da, hüquq bərabərdir. Lakin hüquq bərabərliyi var deyə, biz ailə dəyərlərimizdən, adət-ənənələrimizdən vaz keçə bilmerik. Bəli, qadın və kişi hüquqları bərabərdir, lakin azərbaycanlı ailəsində hörmət və saygı deyilən anlayışlar da var ki, əsrlərlə hüququn yerini onlar almışlar. Elə bir formada almışlar ki, hüquq yada belə düşməmişdir.

El ailələrimiz olub ki, onlar bütün şəhəre, kəndə nümunə olublar. Belə ailələrdə heç vaxt hüquq, vəzifə səhbəti getməyib. Yeri gələndə kişi samovar salıb, çay dəmleyib, bütün ailəni çaya dəvət edib. Yeri gələndə evin bircünlük yeməyini hazırlamağı boynuna çəkib. Evdə qonaq çox olanda əlinə məcmeyi götürüb kişi qonaqlara qulluq edib. Yeri gələndə axşamçağı evə vedrələrlə su daşıyıq. Uşaqı yatırıb. Ev işlərində yoldaşına köməklə göstərib.

İllər önce, yadımdadır, kəndə gedəndə babamın nənəmə olublar. Belə ailələrdə heç vaxt hüquq, vəzifə səhbəti getməyib. Yeri gələndə kişi samovar salıb, çay dəmleyib, bircünlük yeməyini hazırlamağı boynuna çəkib. Evdə qonaq çox olanda əlinə məcmeyi götürüb kişi qonaqlara qulluq edib. Yeri gələndə axşamçağı evə vedrələrlə su daşıyıq. Nənəmə də kişiyə məxsus işlərdə babama kömək edərdi. Babam yer belləyəndə belin birini də nənəmə götürürdü. Onunla bərabər ləklər düzəldər, şitil, toxum əkərdi. Odun doğrayardılar, mişarın bir tərəfindən babam, bir tərəfindən nənəm tutardı. Bütün bu söylediyim nənə və babamın simasında minlərlə azərbaycanlı ailəsinə aiddir. Qadınlarım həmişə ot biçimi zamanı kişilərə kömək üçün onlarla birləşərə köməkliyini heç vaxt unutmuram. Baş qarşılık təndirdə, bir də görərdik ki, baba çay dəmleyib, çaydan-çaynik, bir məcmeyi stekan-nelbəki əlinde gəlir. Gətirib qapıdan verib gedərdi. Nənəm südü sağırdı, babam vedrəni götürüb zırzəmiyə aparardı.

Nənəm də kişiyə məxsus işlərdə babama kömək edərdi. Babam yer belləyəndə belin birini də nənəmə götürürdü. Onunla bərabər ləklər düzəldər, şitil, toxum əkərdi. Odun doğrayardılar, mişarın bir tərəfindən babam, bir tərəfindən nənəm tutardı. Bütün bu söylediyim nənə və babamın simasında minlərlə azərbaycanlı ailəsinə aiddir. Qadınlarım həmişə ot biçimi zamanı kişilərə kömək üçün onlarla birləşərə köməkliyini heç vaxt unutmuram. Baş qarşılık təndirdə, bir də görərdik ki, baba çay dəmleyib, çaydan-çaynik, bir məcmeyi stekan-nelbəki əlinde gəlir. Gətirib qapıdan verib gedərdi. Nənəm südü sağırdı, babam vedrəni götürüb zırzəmiyə aparardı.

Bizim ailə dəyərlərimizdə hər zaman saygı hüququ üstələyib. Məhz buna görə də gözəl ailə dəyərlərimiz formalasa bilib. Buna görə də ən uzunömürlü ailələr Azərbaycanda mövcuddur. Bütün bunlara görə də ailələrim özlərinə "gümüş toy", "qızıl toy", "brilyant toy" edirlər. Deməli, gözel ailələrimiz və ailə dəyərlərimiz var. Deməli, aramızda vezifə bölgüsü yoxdur. Hüquq seçkiliyi yoxdur. Biz hər işdə bərabərlik, həmrəylik. Elə həmrəy, vətənpərvər övladlarımızı da bu dəyərlər ailələrin təriyəsi nəticəsində çoxluq təşkil edir. Bunu 44 günlük Vətən müharibəsində gördük. Gördük ki, övladlarımızı necə vətənpərvər, necə həmrəydirler. Elə bu dəyərlərlə də Zəfər qazandıq. Düşməni torpaqlarımızdan qovduq, ərazi bütövlüyüümüzü bərpa etdik. Bu Zəfər həm də ailələrimizdəki təriy

İrəvanın mövqeyinə görə Moskvada yaranan QICIQ

Rusyanın xarici işlər naziri Sergey Lavrovun Bakıya səfərinin əlbəttə ki, səbəbləri var və heç də təsadüfi deyil. Şübhəsiz ki, Rusyanın XİN rəhbərinin səfəri təkcə region ölkələrinin deyil, bütün dünyanın diqqət mərkəzindədir. Heç kim üçün artıq sərr deyil ki, Lavrovun bu səfərinin əsas səbəblərindən biri məhz Moskva ilə İrəvan arasında münasibətlərin ən azından pozulması və gərginliyin get-gedə artmasıdır, hansı ki, bu, elə Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinin son bəyanatlarında da aydın şəkildə özəksini tapır.

Ermənistanda Rusiya arasında münasibətlərin pozulmasının da səbəbi var və bu, ilk növbədə işgalçı ölkənin ərazisində Avropa İttifaqı missiyasının mövcudluğudur. İki ölkə arasında gərginliyin artması əlbəttə ki, Kremlin məhz Ermənistandan buna yol verməsidir, hansı ki, bunu başda elə baş nazir Nikol Paşinyan olmaqla, bütün ermənilər hamidən yaxşı bilirlər. Bilirlər ki, Rusiya Al missiyasının Ermənistanda mövcudluğunu təhlükə hesab edir və bunu həmin ölkənin Xarici İşlər Nazirliyinin rəsmi nümayəndəsi Mariya Zaxarova da bəyan edib. O, hesab edir ki, Al missiyasını "mülki" adlandırmaq çox çətindir. Zaxarova açıq şəkildə bildirir ki, sözügedən missiyanın ən əsas vəzifəsinin, ilk növbədə Rusiyani Cənubi Qafqazda sixisdirməq olduğunu düşünür. Əslində, bunu təkcə o düşünür, Rusyanın qənaəti belədir və təhlükə deyiləndə elə bu nəzərdə tutulur. Elə hesab olunur ki, belə bir geosiyasi müdaxilə Avropanın Qafqaza soxulması üçün planlaşdırılıb. Belə bir planın isə rusların xoşuna gemesini düşünmek çox sadəlövhük olardı.

Hər şeydən əvvəl, Lavrov öz səfəri ilə her iki ölkə arasında münasibətlərin daha da

yaxşılaşdırılması niyyətinin olduğunu təsdiqləyir. Həmçinin, Rusiya XİN rehbərinin də, ölkəsinin də Cənubi Qafqazda və Yaxın Şərqi kontekstində təhlükəsizliklə bağlı maraqları, maraqlı olduğu göz önündədir. Şimal-Cənub dəhlizinin praktiki icrası bərədə maraqlanılmaması deyilenleri təsdiq edir. Eyni zamanda Türkiyədə baş verən dəhşətli zəlzələ de muzakire mövzusudur və görünür ermənilərin de kürküne bire salan elə budur. Onlar Rusiya ilə Azərbaycanın və Türkiyənin dəniz yaxınlaşmasını həzm edə bilmirlər. Görünür elə bu yaxınlıq da erməni cəmiyyətində bir qıçış yaradır. Biliirlər ki, danışqların regional aspekti də var və Ermənistana Azərbaycan arasındaki danışqlara, sülh yolu ilə nizamlanma perspektivlərinə, o cümlədən dövlət sərhədinin müəyyən edilməsinə hesablanıb.

Sadalanan məqamlara görə, Lavrovun Bakıya səfərinə Ermənistanda özünəməxsus reaksiya verilir. Yenə də ərenilər rusları xeyannıdə günahlandırlar və hələ də buna hansı əsaslarının olduğunu neinkin sübut edə, heç fikirlərini əsaslandırma da bilmirlər. Sadəcə qorxurlar və səksək içərisindəirlər. Növbəti Xəyanetləri müqabilinə də böyük qardaşlarından müvafiq cavab alacaqları qorxusu ilə yaşayırlar və yanaşmaları da buna görə ancaq qorxu üzərindədir. Sərhədimizin intensiv atəş tutulması da səbəbsiz deyil, xalqımıza düşmən kəsilənlər yanlışlıq etməsəydiłər nədən qorxacaqdırlar?

Suallar, maraqlı məqamlar çıxdır və hər kəsi düşündürməkdədir. Ən vacib sual isə, regionda baş verənlər fonunda Lavrovun səfərinin nə dərəcədə uğurlu olacağıdır. Görsən, Bakı və Moskva nə barədə razılaşacaq? Hər halda nə barədə razılaşma olsa bunun bize, xalqımıza xeyirli olacağı şübhə doğurmur. Çünkü, hər zaman, hər məqamda xalqımızın milli maraqlarını üstün tutan, bu maraqlardan çıxış edən prezidentimiz var və həmi bili ki, ölkə rəhbərimiz, cənab Prezident İlham Əliyevin siyasi iradəsi, qətiyyəti başqa variantın olmaması üçün yetirincədir.

Ermənistanda Rusyanın həmin ölkəye bu zamana qədərki münasibətindən, səbr nümayiş etdirməsindən elə bu zamana qədər də sui istifadə edib. Etiraf edilməlidir ki, Ermənistandan elə Rusiyaya arxalanaraq hər məqamda regionda hədsizlik etməyə cəsarəti çatlığı da bəlliidir. Bunu bütün dünya bili ki, Rusiya olmadan Ermənistana heç nəye qadir ol bilməzdi və ermənilər hər zaman rusları özlerine arxa biliblər. Məsələ burasındadır ki, indi ermənilər məhz arxa bildikləri ruslara arkalarını çevirirlər. Rusiyaya sanasiya tətbiq edən Avropaya Ermənistandan meyl etməsi, hər addımda xəyanətə rəvac vermesi təbii ki, təsirsiz ötüşə bilməz. Hazırda Avropa İttifaqı ilə Ermənistana arasında münasibətlərdə baş verənlərdən əslində, Moskvadan "xoşuna gəlmədiyi" heç kim üçün sərr deyil. Bu baxımdan Rusyanın səbər kəsəsinin dolması anlaşılandır. Elə Lavrovun səfərindən Ermənistanın qıcıqlanması da başadıslınlədir, cənub ermənilər yaxşı başa düşürler ki, əməllərinin, xəyanətlərinin müqabilində Rusiya cavabsız qalmayacaq.

Bəli, Ermənistan tərəfi Avropa

İttifaqından Azərbaycana təzyiq aləti kimi istifadə etmək niyyəti güdür. Söhbət belə bir təzyiqin hansısa nəticə verəcəyindən getmir, Ermənistanın niyyətindən gedir. Yəni, ermənilər yənə de hansısa qüvvələrdən, nədənse "istifadə" arzusundadırlar, amma buna artıq nail olunmayacağının özü də bilirlər, cünki Avropa da bu işgalçi ölkənin çirkin niyyətini olduğunu bilir, bunu etiraf etməsə də. Həmçinin ermənilər onu bilirlər, yaxud bilməlidirlər ki, Avropanın da öz maraqları var, bu maraqlar Ermənistanın maraqları deyil. Məsələ burasındadır ki, bu gün beynəlxalq arenada Moskva üçün ən kəskin və ən təhlükeli rəqiblərdən biri kimi Avropa İttifaqı ilə İrəvanın birləşərək Rusiyaya təsir göstərməyə çalışmasını ruslar həzm edə bilməz. Bunu yaxşı başa düşürər və gec-tez başlarına müsibətlər gələcəyinə özü də şəkk-şübə etmirlər.

Heç şübhəsiz ki, Rusiya Azərbaycanın mövqeyini, özü də ədalətli mövqeyini, eyni zamanda hüquq sahibi olduğunu, haqlı olduğunu, həmçinin nüfuzunu, artıq söz sahibi olduğunu yüksək qiymətləndirir. Artıq Rusyanın Azərbaycana münasibəti ermənilərin düşündükleri və arzuladıqları, ümidi etdikləri kimi deyil. Rusiya proseslərin üçtərəflə danışqların ruhuna uyğun getmesinin tərəfdarıdır, hansısa qüvvələrin müdaxiləsinin yox. Bu baxımdan Rusiya ile Ermənistan arasında mövcud diplomatik "soyuqluq" ən azından münaqışə həll olunana qədər, daha dəqiq desək, Azərbaycanla Ermənistan arasında sülh müqaviləsi imzalanana qədər davam edəcək. Rusiya tərəfi də Azərbaycan tərəfi kimi sülh müqaviləsinin və onun şərtlərinin necə olmasını mükəmməl başa düşür. Əvvəla başa düşür ki, Azərbaycan öz haqlı tələblərindən geri çəkilməyəcək və istədiyinə nail olacaq, yəni ölkəmizin belə bir əzminin olması ruslar üçün bəlliidir. Digər tərəfdən də üçtərəflə razılaşmadı. Rusiya da iştirakçıdır və indi Ermənistan tərəfinin hansısa oyuncuları öz oyularına qatmaları Kreml üçün məqbul hesab edilmir. Ən azından, müqavilənin praktiki olaraq artıq razılaşdırılmış şərtlərinin icrasını Ermənistan bu qədər gecikdirir. Bir sözlə, nə böyük qardaş saydıqlarını böyük sayırlar, nə də hesaba almırlar. Bununla yanaşı üstəlik məsələyə müdaxilə etməkde Rusiyaya sanksiya tətbiq edənlər üçün şərait, zəmin yaradırlar. Bu isə, təbii ki, Moskvada anlaşılmazlığa və hətta müəyyən qıçığa da səbəb olur.

Sözsüz ki, Rusyanın xarici işlər naziri Sergey Lavrovun Bakıya səfərine görə ermənilər yuxularını qarışdırırlar. Ermənistan tərəfi artıq başa düşür ki, onların hədsizlikləri, özü də bu dəfə həm də Rusiyaya qarşı hedəsizlikləri, yanlış mövqədə olmaları Moskvada əməlli-başlı qıçış doğurub və Lavrovun Azərbaycana səfəri heç də təsadüfi deyil, məhz buna görədir. Əlbəttə ki, Rusyanın XİN rəhbəri sözügedən məsələ ilə bağlı Bakıda müvafiq danışqlar planlaşdırır və yaxın zamanda proseslərin buna uyğun cərəyan edəcəyinin de şahidi olacaq. İrəvanın mövqeyinə görə Moskvada yaranan qıçış şübhəsiz ki, Ermənistan üçün təsirsiz ötüşməyəcək.

Inam Hacıyev

Bütün sivil cəmiyyətlərdə insanın düşüncə, fikir və söz azadlığı var. İnsan fikrinə və düşüncəsinə müdaxilə mümkünüsüzdür. Düşüncəsinin əmələ gətirilməsinə isə insanın ədəb-ərkani, tərbiyəsi sərhəd qoyur. Bu sərhədləri bəzən din, bəzən siyasi gedisət, bəzən də cəmiyyətin stiqması müəyyən edə bilir. Amma olan və olacaq heç bir təsir insan düşüncəsinə müdaxiləyə qadir deyil. Təbii, təhlükəli düşüncə qəbul edilməz əmələ çevriləmək...

Demokratiyanın temel prinsipi - söz azadlığı

Söz azadlığı və düşüncənin sərbəst ifadə edilməsi, problemsiz yayılması cəmiyyət üçün son dərəcə vacibdir. Fikir və söz azadlığı özlüğündə bir məqsəddir, fiziki və mənəvi azadlıq demokratik həyat tərzinin vacib elementidir. Düşüncə azadlığı indiki veziyətinə çatandıqda ibtidai insan düşüncəsindən müasir insan hüququna qədər mərhələlər dövri yaşayır.

İnsan hüquqları iki əsas anlayışa əsaslanır – insan azadlığı və düşüncənin azadlığı. Yəni həm fiziki cəhətdən təhlükəsizlikdə olmaq, həm də fikir və düşüncə baxımından azad olmaq demokratik cəmiyyətdə insan hüquqlarının temel qanunlarıdır. Bütün sivil cəmiyyətlərdə ləyaqəti alçaldan, pis rəftər və işgəncənin qadağan edilməsi, insanların fikir və inanclarının toxunulmazlığı, hüquq sənədlər və demokratik konstitusiyalarla qorunur. Hər kəs, xüsusən də dövlət vətəndaşın qanuni hüquq və azadlıqlarına hörmət etməlidir.

Demokratiyanın temel prinsipinə görə düşündüyü qorxmadan dilə getirə bilən cəmiyyət özünü azad hiss edir. Fikir və söz azadlığı bir çox fundamental hüquqlardan biridir və azadlığın həyata keçirilməsində bir növ açar rolunu oynayır. Düşüncə azadlığı insanın temel hüquq və demokratik cəmiyyətin bərqərar olması üçün zəruridir.

Söz azaddırsa

Fikir və söz azadlığı insanların öz fikir və mülahizələrinə görə qina-nılmaması, öz düşüncəsinə müxtəlif

nulmazdır.

Liberal və demokratik hüquqi dövlətdə fikir və düşüncə azadlığı təməl element kimi qəbul edilməlidir. Çünkü fikir və söz azadlığı insan və düşüncə anlayışları ilə birlikdə qiyamətləndirildikdə onun, eślində, bütün azadlıqların əsasını təşkil etdiyi görünür. Sözün azad olmadığı bir cəmiyyətdə insan azadlığının danışmaq gəlmeli olardı.

Hər hansı bir ölkənin daxili qanunvericiliyində söz, düşüncə və mətbuat azadlığının kifayət qədər təmin edilməyəcəyi düşünülərək, bu azadlıqlar beynəlxalq hüquq nör-malarına da daxil edilib, beynəlxalq müqavilələrin predmeti kimi qəbul edilir.

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkışafı Agentliyi

Yazı Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkışafı Agentliyinin maliyyə dəstəyi ilə "Fikir, söz və məlumat azadlığının, plüralizmin inkişaf etdirilməsi" istiqaməti çərçivəsində hazırlanıb.

Düşünmək azaddır, bəs demək?

Hər kəsin öz fikir və mülahizələrini söz, yazı, şəkil və ya digər vasitələrlə ifadə etmək və yaymaq hüququ var

Söz azadlığı Avropa İnsan Hüquqları Konvensiyası və Konstitusiyamız ilə təmin edilən əsas hüquq və azadlıqlardan biridir. AlHM-in 10/1-ci maddəsinə əsasən, hər kəsin ifadə azadlığı hüququ vardır. Bu hüquq fikir və söz azadlığını, həbələ dövlət orqanlarının müdaxiləsi olmadan məlumat və rəy almaq, yaymaq azadlığını təmin edir.

Söz azaddır, amma

Demokratik hüquqi dövlətdə söz azadlığının əhəmiyyəti danılmazdır və ona görə də söz və düşüncə azadlığının məhdudlaşdırılması məsələsinə həssaslıqla yanaşılmalıdır. Çünkü söz azadlığını məhdudlaşdırmaq dolayısı ilə bir çox başqa azadlıqları məhdudlaşdırmaq

etin tələblərini də pozmamalıdır.

Ancaq bu proses o qədər də asan olmayıcaq. İnsanın azadlığı

ləri ilə bağlı qanunlar var. Dünyada müxtəlif qeyri-hökumət təşkilatları ölkələrdə mətbuat azadlığının olub-

olmaması ilə bağlı müxtəlif meyarlar əsasında qiymətləndirmələr aparır.

Məsələn, Sərhədsiz Reportorlar hər il Mətbuat Azadlığı İndeksi dərc edir. Bu indeks 180 ölkədə jurnalistlər arasında keçirilən sorğu vasitəsilə plüralizm, media müstəqilliyi, media mühiti və özünü-senzura, qanunvericilik bazası, şəffaflıq, xəbər və informasiya istehsalına dəstək verən infrastrukturun keyfiyyəti meyarlarına əsasən qiymətləndirilir.

Azərbaycanda azad media, fikir və söz azadlığı demokratik cəmiyyətin əsas şərtlərindən biri kimi qəbul edilir. Kütləvi informasiya vasitələri - qəzetlər, jurnalılar, televiziya kanalları, radiolar, informasiyanın bu və ya digər formada yayıldığı digər vasitələr insanların fikir və söz azadlığını təmin edir.

Media cəmiyyətdə ictimai fikir, dövlətə inamı və sosial feallığı formalaşdırmaqla yanaşı, həm də onlara yön verir. Medianın gündəmə gətidiyi hər hansı bir mövzu ətrafında günlərlə, həftələrlə fikir mübadiləsi aparıla bilər. Bu mövzular yeni düşüncələrin yaranmasına, yeni fikirlərin meydana gelməsinə səbəb olur. Bir fikir yüzlərlə insan tərəfindən fərqli qəbul edilə, fərqli izah edile bilər. Birinin qara dediyinə başqası ağ deyə, fikrini əsaslaşdırıra, sübut edə bilər. Düşüncə və fikir azaddır. 4-cü hakimiyət hesab olunan KIV dünyada demokratiya və informasiya azadlığının mühüm atributu hesab edilir. Kiminse şərfləyəqətini alçaltmadıqca, dövləti və ictimai xadimləri təhqir etmədikcə, ictimaiyyətə zərərlə fikirlər aşılama-dıqca heç bir cəmiyyətdə heç kimin söz azadlığı əlindən alını bilməz.

Lale Mehrali

yollarla – məsələn, sosial şəbəkələrdən müraciət, stand-up, mətbuat açıqlaması, kino və teatr kimi kültəvi müraciət imkan verən sahələrdə sərbəst ifadə etməsi deməkdir.

Ifadə azadlığı hər cür siyasi, mədəni, iqtisadi və kommersiya düşüncələrinin təkcə yazılı mətbuat vasitəsilə deyil, həm də bütün növ kommunikasiya üsulları –sayt, radio, televiziya və hazırda dönya-nın ən mühüm ünsiyyət vasitələrin-dən biri olan internet vasitəsilə ifadəsinə əhatə edir. Fikir və söz azadlığı başqa insanların ləyaqətini alçaltmadıqca, dövlət təhlükəsizliyi-xələl getirmədikcə, zərərlə vər-dişlərə təhrikə səsləmədikcə toxu-

deməkdir. Amma biz hüquqi dövlət-dən danışırıqsa hər azadlığın bir məsuliyyəti və buna görə də hüquqi qarşılığı olduğunu da qəbul etməliyik. Bu səbəbdən ifadə azadlığının da sərhədləri olduğu qəbul edilməli və bu məhdudiyyətlər qanun çərçivəsində təyin edilməlidir.

Əslində, ifadə azadlığı demokratik cəmiyyətin əsas xüsusiyyətlərindən biri olsa da, bu azadlığı “vətəndaşın öyrənmək istədiyi həşyi bilmək hüququ var” kimi şərh etmek olmaz. Ifadə azadlığının müvafiq müddəələr çərçivesində məhdudlaşdırılması qanunluqda tətbiq etmək şərtlərdir, lakin bu qaydalar onların azadlığını məhdudlaşdırmasalı, düşüncə və fikir sərbəstliklərinə imkan yaratmalıdır.

Media və söz azadlığı

Söz azadlığının öz sərhədlərindən uzaqlaşa bilme ehtimalına qarşı bəzi məhdudiyyətlər də mövcud olur. Dünya ölkələrinin hər birində bu məhdudiyyətlərin əhatə dairəsi və onların təyin edilməsi vasitə-

**“Hansi qanunda yazılıb ki,
müəllimi təbrik etmək və ya
ona hədiyyə vermək olmaz...?”**

Müəllimə hədiyyə vermək ayrı şeydir, müəllimə hədiyyə almaq üçün pul yığılmazı tamam başqa şey...

Əgər hər il elə bir 8 mart ərəfəsi olmur ki, müəllimlərə hədiyyə verilməsi ilə bağlı məsələ gündəmə gəlməsin, geniş müzakirə və mübahisələrə səbəb olmasın desəm, yəqin ki, çoxları mənimlə razılışar. Kimi bunu hədiyyə, kimi rüşvət, bəzi ləri isə hətta məktəblərdə korupsiyana baş alıb getməsi kimi qələmə verirlər. Halbuki, hədiyyə, rüşvət, korupsiya tamam fərqli anlayışlardır. Bu sözləri SIA-ya açıqlamasında təhsil eksperti Nadir İsrafilov deyib.

Onun sözlərinə görə, maraqlı olan iş odur ki, bir sıra digər vezifəli peşə sahiblərinə bayram və əlamətdar günlərdə təqdim edilən hər hansı bir qiymətli hədiyyə ona göstərilən hörmət və diqqət əlaməti hesab edilirse, sade peşə sahibi olan sıravi müəllimə verilən adı gül dəstəsi belə rüşvət səviyyəsinə qaldırılır: "Bir de ki, hədiyyə almaq başqa şeydir, hədiyyə telesh etmək, məktəblərdə müəllimlərə hədiyyə almaq məqsədilə pul yığmaq, vəsait toplamaq tamam başqa şey. Və əger nazırın keçirdiyi son brifinqdə dediyi kimi, biri məcburətmə, biri de valideynlərin özlərinin təşəbbüsü ilə hədiyyələrin alınması olarsa, onda gərek "Məktəblərdə pul yığımı ilə bağlı valideyn tərefindən şikayət olmalıdır ki, bunun qarşısını ala bileyk."

Bir de ki, bəlkə kiçik bir hədiyyə ilə kimsə müəllime öz hörmətini, diqqətini, ehtiramını bildirmək istəyir. Ehtiramdan imtina etmək isə, ehtiramı göstərənə qarşı hörmətsizlikdir, saylılıqlıdır. Əgər, kimsə müəllimini təbrik etmək isteyirse, bundan müəllime olan borcunu ödəməkə özündə bir rahatlıq tapırsa niye de etməsin? Hansi qanunda yazılıb ki, müəllimi təbrik etmək və ya ona hədiyyə vermək olmaz...? Təessüf ki, zəmanəmizdə eksər halarda valideyn və ya şagirdin müəllime öz hörmət və rəğbətini hər hansı bir kiçik hədiyyə ilə ifadə etməsi faktı ifrat dərəcədə qabardılaraq məktəbi, müəllimi gözden salmaq alətine çevrilir. Halbuki hər hansı bir formada təmənnasız minnetdarlığı müəlliminə ələbaxanlığı ilə eyni-

ləşdirmək son dərəcə təhlükəli tendensiya olub, müəllimin onsuza da sarsılmış nüfuzuna növbəti zərbədir.

Hər dövrün öz ənənəsi, öz xatıresi, yaddaşı var. Uzun illər keçməsinə baxmayaraq, bugünkü kimi yadimdadır. "8 mart Beynəlxalq qadınlar bayramı" ərefəsində kitab mağazalarına, qəzet köşklərinə üz tutub, müəllimləri təbrik etmek üçün daha münasib və nefis "otkritka" seçimine çıxarıdıq. Xətti pis olanlar öz üzük sözlərini böyük qardaş və bacılara yazdırardı. İmkən olan yerde isə xüsusi kiçik emalatxana rolunu oynayan köşklərdə xəttatlara müraciət edildi. Sonralar öyrəndik ki, hazırda qəhətə çıxan bu "otkritka" adlandırdığımız üç qəpiklik elvan karton parçasına dilimizdə "açıqça" deyilmiş. İmkən daxilində müəllimə en böyük hədiyyəmiz o zamanlar dəbdə olan "Krasnae Moskva" və Polşa istehsalı olan «Mojet bitğ», «Bitğ mojet» duxiləri olardı. Bu 3 və 2 rubla olan etir məməlatini müəllimin qəbul edib-etməyəcəyini fikirləşməkdən gecəni sahərcən yata bilməzdik. Müəllim adı sözün bütün mənalarında bizim üçün böyük nüfuz simvolu, şəxsiyyət etalonu idi. Sonralar, artıq Təhsil şöbəsində və paytaxtın Baş təhsil idarəsində çalışarkən dəfələrlə 8 martla bağlı erizə və şikayətləri araşdırımlı olduq. Hətta müəllimə ucuz hədiyyə aparan şagirdə "Bunu apar ver anana" deyən müəllimlərə də rast gəldik. Belkə de mənim heç də tam olmayan, sadəcə olaraq bir anlığa yadi ma düşən bir neçə xatirəmin heç üç qəpiklik dəyəri olmamasını düşünənlər də olsun. Çünkü, artıq dəyərlər dəyişib, insanlar başqlaşış, maddiyyat mənəviyyatı üstəleyib...

Birçə onu deyə bilərem ki, dəyərləri dəyişən də, ona qiymət verən də ele özümüzük. Nə etsək də heç olmasa müəllimin üstüne bu dərəcədə aqressiya ilə getməyək, özü də qadın müəllimlərin, özü də belkə də kimlərə ilə bir dəfə sevinc yaşadan 8 mart bayramı ərəfəsində..."

Ayşən Veli

8 MART: Xanımlar hər gün bizim üçün əzizdir!

Qadınlar dünyamızın incə varlığıdır. Onlar daim uca tutulur. Xüsusi vurğulamaq lazımdır ki, qadınlar qızla bərabər və əlçatmadır. Çiçəyə bənzəyən xanımlarımız daim qayğı, sevgi ilə yaşamağa layiqdirler.

Dini görüşlərə qısa nəzər salsaq görərik ki, qadın kişinin sol qabırğı sümüyündən yaranıb. Bunun çox dərin mənəsi var. Kişinin sol qabırğası ürəye yaxındır və bu o deməkdir ki, qadın sevilib-sevmək, ona dəyər vermək, daim qayğı göstərmək üçün yaradılmışdır.

Tarixi faktlara əsaslanısaq əslində bu bayram kimi qeyd olunmurdur. 8 Mart Beynəlxalq qadınlar günü üçün təşəbbüskarı qadın hüquqlarının müdafiəçisi, alman siyastçısı və kommunist hərəkatının feal iştirakçısı Klara Setkin olmuşdur. İlk dəfə 8 mart qadınların aşağı maaşla uzun müddətde işləməsinin, qanunsuzluğa qarşı, hüquqlarının qorunması üçün etiraz tətili kimi tarixdə iz qoymusdur. Bu aksiya ilk Nyu-Yorkda başlaşa da daha sonra digər ölkələrdə qadınların ayaq qalmasına tekan vermişdir. İlk dəfə Beynəlxalq qadınlar günü üçün keçirilməsini də məhz elə Klara Setkin təklif etmişdir. Təklifi bir çox ölkələr razılıq vermiş və dünyada yayılmışdır. Zaman keçidkə 8 mart beynəlxalq bayram

kimi 1977-ci ilde BMT tərefində rəsmiləşdirilmişdir. Maraqlı məqamlardan biri isə budur ki, 8 martın öz rəngləri var: bənövşəyi-ləyaqət və ədəleti, yaşıl-ümidi, ağ rəng isə saflığı, təmizliyi əks etdirir.

Rəsmi şəkildə 8 martın keçirildiyi ölkələrdən biri də məhz elə Azərbaycanıdır.

Dövlətimizin qadınlara etdiyi güzəştər,

göstərdiyi hörmətlər,

dəstəklər və

digər sosial işlərin

sayı-hesabı yoxdur.

Hər il 8 mart Azərbaycanda tətənəli şəkildə qeyd olunur. Həmin gün qadınlar istirahət edir, qohumlar,

yaxınlar tərefində təbrik alırlar. Bir

inciye bənzəyən

xanımlarımız öz

əzmkarlığı, səda-

qəlliyi, zəhmətkeş-

liyi ilə dünya qadın-

larından qat-qat

öndədir. Qüdretli

tariximizdə də bu

belədir. Xanımlar,

şahıcların xanımları,

anaları və qızları

qururu, qorxmazlığı, şücaəti ilə diqqətləri

üzərlərinə çəkmışdır. Həmin dövrün qadın-

ları at üstündə qılınc belə oynatmağa qadir

idilər.

Həqiqətən də qadın böyük qüvvədir.

Onun istəyibdə əldə edə bilməyəcəyi heçnə

yoxdur. 8 Mart Beynəlxalq Qadınlar Günü də

elə məhz öz sözünü deməyi bacaran və

xanımlıq xüsusiyyətlərini özündə yüksək

səviyyədə eks etdirən qadınların bayramı-

dır. Xanımlar təkə 8 martda deyil, hər gün

bizim üçün əzizdir.

Nurcan İsmayılova

Covid-19 müalicəsi üçün yeni dərman tapıldı

Covid-19-un müalicəsində yeni bir addım atıldı. SIA xarici metbuata istinadən xəbər verir ki, sünü intellektlə hazırlanmış ilk koronavirus dərmanının klinik sınaqlarına başlanılıb. Honq-Konqda yerləşən "Insilico Medicine" klinikadən verilən məlumat görə, ISM3312 terapevtik məhlulunun viral yükü və ağciyərlərde iltihabı "əhemmətli dərəcədə azaltdığı" aşkar edilib. Hazırda da bu dərmanın üzərində müyyən yoxlamalar aparılır.

**Baş redaktor:
Bəhrəz Quliyev**

Ünvanımız:
**Bakı şəhəri,
Üzeyir Hacıbəyov
küçəsi, 66.**

Şəhadətnamə: № 022492
<http://www.ses-news.az>
<http://www.sesqazeti.az>

E-mail: ses@sia.az

"ƏLİNÇƏ" AZƏRBAYCAN XEYRİYYƏ CƏMIYYƏTİNİN ORQANI.

QƏZET 1991-Cİ İL
YANVARIN 11-DƏN ÇIXIR

Tel: 598-33-90

Faks: 493-11-62

Redaksiyanın mövqeyi ilə müəllifin mövqeyi üst-üstə düşməye biler.

**Qəzet bazar və
bazar ertəsindən
başqa hər gün
nəşr olunur**

Tiraj: 3600

"Türkiyədəki zəlzələdən sonra həyat evlərində qiymətlər artıb"

Hər il ənənəvi olaraq mart ayından başlayaraq avqust ayının sonuna qədər daşınmaz əmlak bazarında torpaq və fərdə aid evlərə tələbat artır. Həmçinin, bağ evləri kirayesi, xüsusiye de turistik zonalarda həm alıcı kütlesi, həm də ərazidəki gündəlik evlər ehtiyac coxalır". Bu sözləri SIA-ya açıqlamasında əmlak üzrə ekspert Elnur Fərzəliyev deyib.

Onun sözlərinə görə, bu iqtisadi baxımdan müsbət haldır: "Bu vəziyyət bölgələrin inkişafına getirib çıxarıb. Paralel olaraq ilin 12

ayında köhnə coxmənzilli yaşayış binalarına tələbat sənəgimir. Lakin yaz aylarının gəlməsi digər tərəfdən tikinti materiallarının satışında da yüksək göstəriciyə səbəb olur. Çünkü havalar istiləşdikdə torpaq sahəsi alıb, orada fərdi həyat evləri tikir və təmir işləri aparırlar".

Ekspert sözlərinə davam edərək bildirib ki, bu da təbii ki tikinti materiallarının satışı ilə məşğul olan bazarlarda, dükanlarda müştəri coxluğuna imkan yaradır: "Eyni zamanda, havalar istiləşməyə doğru getdikdə torpaqlarda və fərdi həyat evlərində ənənəvi olaraq qiymət artımı baş verir. Düşünürəm ki, xüsusile Türkiyədə baş vermiş zəlzələ səbəbiylə həyat evlərinə bu il ötən illərdən daha çox tələbat ola bilər. Bu da öz növbəsində qiymət artımına hər hansı formada öz təsirini göstərəcək".

Leman Əlizadə